

Децембар 2012.

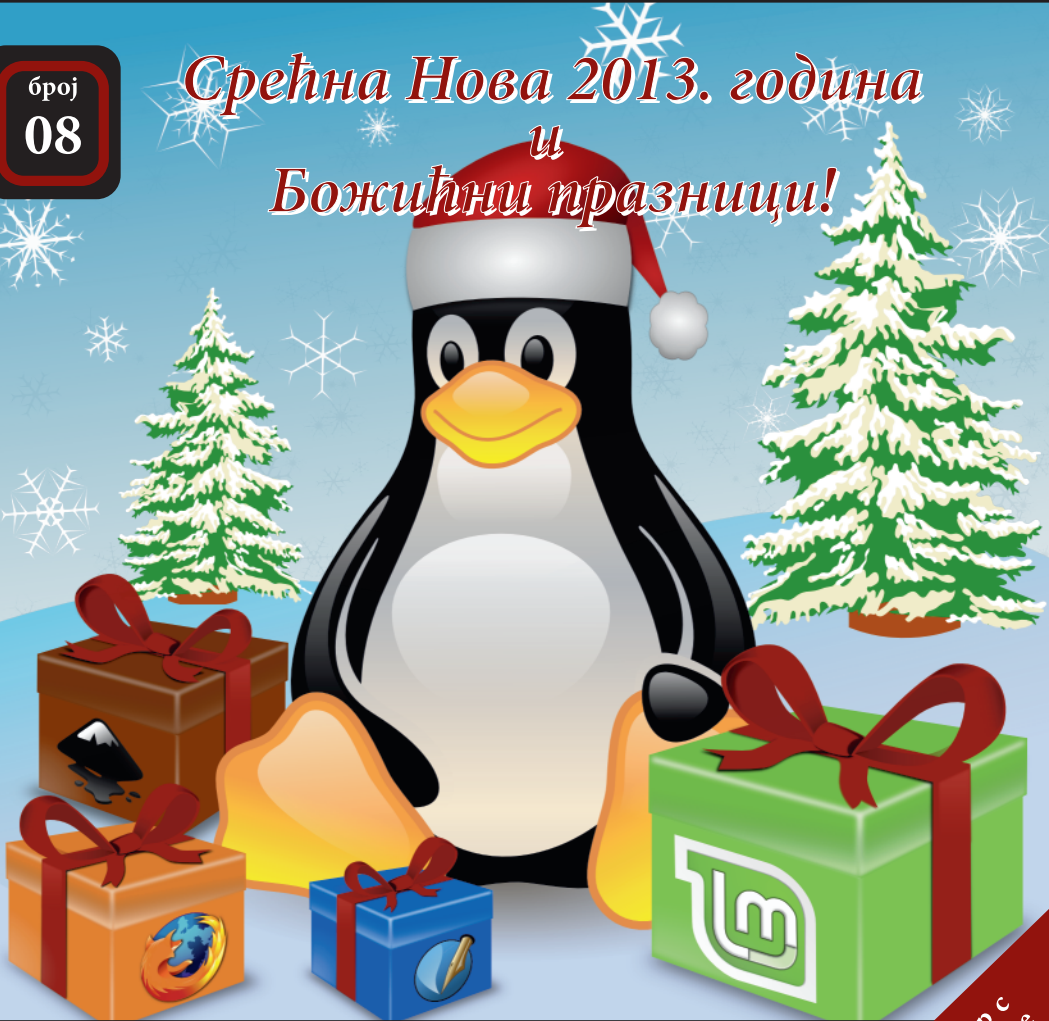
ЛИБРЕ!

Часопис о слободном софтверу

број
08

Срећна Нова 2013. година
и
Божићни празници!

Creative Commons
слави свој 10. рођендан

Објављена је 7.
верзија Slax линукса.

Конкурс
за сараднике
волонтере
странице 56

Creative Commons Ауторство-Некомерцијално-Делили под истим условима 3.0 Србија.

Срећна Нова година!

Крај календарске године је време сумирања резултата и планирања будућих потеза.

Нама је ова година била прилично успешна. Пројекат ЛИБРЕ! часописа смо започели почетком године коју сада испраћамо. Све је почело 28.02.2012. на форуму *Ubuntu* заједнице Србије, идејом о изради једног некомерцијалног интернет часописа о слободним програмима на српском језику. Од идеје до реализације је протекло два и по месеца. То време је потрошено на организацију, планирање, договоре и учење. Организовање више од троје људи у једном пројекту је озбиљан посао, поготово у Србији, где је довољно два човека да се оснују две партије и три коалиције. Ипак, успели смо и објавили смо нулти број.

Од тада до данас објавили смо 8 издања, преживели одлазак и повратак важних људи за пројекат, издржали различите погледе на даљи развој пројекта и успели смо да одржимо квалитет текстова. Увек смо се трудили да наредни број буде квалитетнији од претходног, мада нисмо увек у томе успевали. Надамо се да нам читаоци опраштају све пропусте које смо направили, повремена кашњења и „штампарске“ грешке.

Упркос свим проблемима успели смо:

1. да објавимо 9 бројева издања часописа (укључујући и нулти број), поштујући ритам од једног броја месечно,

2. написано је 117 чланака о слободним програмима, међу којима су и рецензије најпопуларнијих дистрибуција као и рецензија једне од најстарије живе GNU/Linux дистрибуције,
3. до сада је скинуто 19000 примерака свих бројева и издања што даје просек од преко 2000 примерака по броју,
4. кренули смо са 5-6 чланова редакције и до данас је у раду стално и повремено учествовало преко 30 људи,
5. у старту смо имали подршку само *Ubuntu-rs* заједнице и *LUGoNS-a*. Данас активно сарађујемо и са *Slackware* Србија заједницом као и са *Ubuntu LoCo Montenegro*,
6. контакте имамо са *Open Соларис* Србија, ЛИНоГ, *HULK* (Хрватска Удруга Линукс Корисника), *Linux za sve* и *Linux Mint* Србија,
7. појавили смо се званично на једном скупу који је организован поводом промоције слободних програма, Дан слободе софтвера у Београду. На том скупу смо се званично уживо представили јавности.
8. Своје репортере имали смо на скоро свим презентацијама и манифестацијама слободних програма и тим поводом смо Вам написали 6 извештаја са тих манифестација.

Кад овако набројимо све успехе на једном месту на папиру јасно је да смо постигли запажен успех али и да има још много простора за унапређење.

Нећемо се задовољити оваквом ста-

тистиком и себи желимо да ове бројке барем удвостручимо у следећој години. Читаоцима желимо срећну и успешну 2013. годину и да их добро служе њихови слободни програми. Локалним заједницама слободних програма желимо, такође, да барем удвоструче број својих чланова. Пословним корисницима слободних програма желимо више посла који ће пратити адекватни профит а обичним корисницима мање проблема у коришћењу слободних програма.

СРЕЋНЕ НОВОГОДИШЊЕ И БОЖИЋНЕ ПРАЗНИКЕ ЖЕЛИ ВАМ

ЛиБРЕ! ТИМ

Моћ слободног
софтвера

Број: 08
Периодика излажења: месечник

Главни и одговорни уредник:
Никола Харди

Извршни уредник:
Александар Станисављевић

Главни лектор:
Жељко Шарић

Лектура:
Владимир Попадић
Јелена Мунћан
Маја Панајотовић
Редакција:
Бојан Богдановић
Горан Мекић
Гаврило Продановић
Стефан Ножинић
Жељко Попивоца
Михајло Богдановић
Мишо Јовановић
Владимир Цицковић
Далибор Богдановић
Милутин Гавриловић

Графичка обрада:
Златан Васовић
Дејан Маглов
Раде Јекић

Дизајн:
Младен Шћекић

Контакт:
IRC: #floss-magazin
на irc.freenode.org

Е-пошта:
libre@lugons.org

<http://libre.lugons.com>

ЛиБРЕ! вести стр. 6

Пулс слободе стр. 8

Конференција:
„Примена слободног
софтвера у настави“ стр. 8

Конференција:
„BarCamp Нови Сад“ стр. 11

Историјат FLOSS заједница:
Linux Mint Србија стр. 14

Представљамо стр. 17

Linux Mint 14 стр. 17

После 6 месеци активног рада и развоја,
Linux Mint 14.1, кодног имена *Nadia*,

угледао је светлост дана...

Како да? стр. 23

Мала школа:
Scribus 1.4 (7. део) стр. 23

Дошли смо до кључног дела овог туторијала. Форматирање текста је најкомпликованији и најважнији део DTP-а (стоног издаваштва). Иако је ово кључни део, у интернет документацији Scribus-а није баш идеално обрађена ова област тако да смо већину знања прикупили на основу искуства,

Ослобађање стр. 27

Добро дошли на
слободну територију:
Програми за рад са текстом стр. 27

Интернет, мреже и комуникације стр. 32

Зашто криптографија? стр. 32

Криптографија (наука о шифровању) омогућава поверљивост, интегритет и аутентичност података и комуникације. Када се *e-mail*-ови шаљу а нису шифровани, морате да знате да је њихова садржина мање поверљива него садржина једне разгледнице.

Сервери стр. 36

Web Сервер (3. део):

LEMP

стр. 36

Забавне стране

стр. 52

Сам свој мајстор

стр. 40

Просечна радна недеља једног систем администратора

стр. 52

Графика:

Фото уређивање и графички дизајн на линуксу (4. део)

Векторска графика:

Inkscape

стр. 40

Inkscape Snow туторијал

стр. 43

Web дизајн:

GRID

стр. 46

Мобилни кутак

стр. 48

Firefox OS

стр. 48

ЛИБРЕ! пријатељи

Ekiga 4.0

27. новембар

После три године од 3.2 издања, *Ekiga 4.0* или “*The Victory Release*” је коначно доступна за преузимање.

<http://www.ekiga.org/news/2012-11-27/ekiga-4.0-aka-victory-release-available>

***

10 година Creative Commons

7. децембар

Creative Commons слави свој десети рођендан - десет дана од 7. до 16. децембра.

<http://10.creativecommons.org>

***

Wine 1.5.19

7. децембар

Нова верзија *Wine*, програма који омогућава пократиње *Windows* програма на *GNU/Linux* оперативном систему, доступна је за преузимање.

<http://www.winehq.org/news/2012120701>

Линукс кернел 3.7

10. децембар

Линукс кернел 3.7 је објављен. Ново издање доноси различита побољшања, посебно кад је *ARM* процесорска архитектура у питању.

http://kernelnewbies.org/Linux_3.7

***

Slax 7.0

10. децембар

После више од три године мировања објављена је 7. верзија *Slax* линукса, кодног имена “*Green Horn*”. *Slax* је „тежак“ само 210 МБ.

<http://www.slax.org/blog/19823-Slax-7.0-released.html>

***

Samba 4.0

11. децембар

Након вишегодишњег развоја и детаљног тестирања објављено је званично стабилно издање *Samba 4.0*.

<https://www.samba.org/samba/news/releases/4.0.0.html>

WordPress 3.5

11. децембар

Објављен *Wordpress* у верзији 3.5 кодног имена "Elvin". Између осталог ново издање је донело и нову подразумевану тему "Twenty Twelve".

<https://wordpress.org/news/2012/12/elvin>

***

CrossOver 12

12. децембар

Компанија *CodeWeavers* је објавила нову верзију емулятора *Windows* програма *CrossOver* за линукс и *Mac* системе.

<http://www.codeweavers.com/about/general/press/20121212>

***

Linux and i386

13. децембар

Линукс неће више подржавати процесоре 386 серије што значи да рачунар на коме је писан линукс више неће моћи да покреће линукс.

<http://www.h-online.com/open/news/item/Linux-will-no-longer-work-on-the-i386-1768210.html>

Nginx 1.2.6

13. децембар

Nginx сервер је доступан у верзији 1.2.6.

<http://nginx.org>

***

VLC 2.0.5

13. децембар

Један од најбољих репродуктора мултимедијалног садржаја појавио се у новој верзији 2.0.5 са исправком многих багова и видним побољшањима.

<http://news.softpedia.com/news/VLC-2-0-5-for-Linux-Arrives-With-Many-Changes-314306.shtml>

***

Pi Store

17. децембар

Отворена продавница апликација за *Raspberry Pi*. За сада су понуђене 23 бесплатне апликације.

<http://www.raspberrypi.org/archives/2768>

Конференција: „Примена слободног софтвера у настави“

Аутори:

Горан Јовишић, професор информатике у Карловачкој гимназији, председник УПИС-а;

Младен Јовановић, наставник информатике, ОШ „Десанка Максимовић“, Чокот, Ниш

Удружење професора информатике Србије, под покровитељством Управе за Дигиталну агенду, организовало је конференцију са међународним учешћем на којој је било речи о огромној важности и правилној употреби технологије, тачније, слободног софтвера у настави.

Конференција је одржана 1. и 2. децембра 2012. у конгресној сали новосадског хотела Путник.

Удружење професора информатике спровело је 2010. године истраживање у средњим и основним школама у Србији под насловом „ИКТ У НАСТАВИ ШКОЛА У СРБИЈИ, ПРЕГЛЕД СТАЊА, ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА“. Тада је на питање „О чему највише водите рачуна при куповини рачунара?“ свега 8,5% испитаника навело постојање инсталираних лиценцираних програмских пакета као одлучујући фактор при куповини новог рачунара. Разумљиво је, донекле, да неки други фактори као што су квалитет уређаја, цена рачунара

и слично имају приоритет, ипак, овако мали проценат је, по нашем мишљењу, поражавајући и захтева да се на њега обрати пажња.

Слободан софтвер у школама је неопходан како би се задовољили важни критеријуми образовног процеса. Веома је важно да ученици уче помоћу програма које могу слободно анализирати, проучавати, размењивати, мењати и тестирати промењене верзије. Процес учења не би смео да буде оптерећен искључиво рестриктивним лиценцим одредбама које смањују ефикасност процеса учења. Слободни програми имају своју лиценцу која дефинише њихову слободу. Садржај лиценце можете прочитати на сајту *Free Software Foundation*.

Скуп је окупио наставнике основних и средњих школа, чланове академске заједнице, произвођаче програма намење-

Конференција: „Примена слободног софтвера у настави“

ног подршци образовног процеса, представнике родитеља, линукс центра, Убунту заједнице Србије и остале заинтересоване институције и појединце.

Циљ конференције је информисање о стању и трендовима слободног софтвера и програма отвореног кода, излагање резултата – радова учесника, размена искустава и међусобно ближе повезивање, како би се подстакло коришћење и развој слободног софтвера и програма отвореног кода у области образовања.

Неколико месеци пре конференције, оформљена је стручна комисија коју сачињавају еминентни стручњаци из академске заједнице у међународном саставу и представници Удружења професора информатике Србије.

Након јавног конкурса који је расписан у „Просветном прегледу“, комисији је стигло 44 рада. Од пристиглих радова, 27 радова наставника је прихваћено и они ће заједно са 17 радова из пленарног дела бити објављени у зборнику радова.

Осим пленарних предавања, организован је и рад у тематским групама које су представљале своје радове. Групе су биле подељене по областима: природне науке, техничке науке, друштвене науке и језик. Управо рад ових група, изазвао је највећу пажњу и оцењен је као најквалитетнији део конференције. Наставници су највишим оценама оценили пленарна предавања, док су редовни професори универзитета, представници дистрибутера програма, представници родитеља, привреде и други, дали највише оцене наставницима.

Међу предавачима су, између осталих били: Ведран Вучић, Линукс центар Београд; доц. др Емир Skeјић, Факултет Електротехнике у Тузли; др Ђорђе Ерцег са ПМФ-а из Новог Сада; др Игор Дејановић ФТН Нови Сад; др Стеван Гостојић, Катедра за информатику ФТН Нови Сад; др Жарко Живанов, Катедра за примењене рачунарске науке, ФТН Универзитета у Новом Саду; Биљана Кикић-Грујић Центар за превенцију девијантног понашања младих, Таргет Нови Сад; др Слободан Попов ЦНТИ Нови Сад; проф. др Ђурђица Такачи, Департман за математику, ПМФ из Новог Сада; др Олга Јакшић са Хемијског Факултета из Београда и други.

На конференцији су присуствовали и учесници из БиХ и Шведске, док аутори најављених и прихваћених радова из Русије и Бугарске нису били у могућности да допутују у Србију.

Након завршених представљања радова, одржана је панел дискусија на којој су донесени закључци и договори у ком правцу деловати како би се пропагирао и више користио програм отвореног кода који је лиценцан, у највећем делу бесплатан или га је могуће преузети уз

Конференција: „Примена слободног софтвера у настави“

минималну цену.

Конференцију је акредитовао Завод за унапређивање образовања и она доноси 2 бода, по најновијем Правилнику о стручном усавршавању.

Теме које су обрађиване на конференцији су:

- Примена слободног софтвера у образовању (основне, средње школе и универзитет),
- Слободан софтвер у XXI веку, тенденције развоја, новости,
- Слободан софтвер у инклузивном образовању,
- Слободне *Web* технологије,
- Локализација програма,
- Оперативни системи отвореног кода,
- Софтверске лиценце (појам, објашњења) и ауторска права,
- Слободни програми у привреди, комерцијалним и финансијским делатностима и
- Хардвер и слободан софтвер.

Закључци са конференције су следећи:

- Већина просветних радника није упозната са могућностима односно предностима слободног софтвера у образовању, инклузивном образовању и образовању деце са „посебним педагошким потребама“. Додатни захтеви могу постојати због инвалидитета али и због низа других тешкоћа (болничко или дуготрајно кућно лечење), развојне тешкоће које не морају бити саме по себи инвалидитет, културолошка обележја (билингвална настава и слично што тражи да се изглед програма може лако користити на неком од језика). Осим

наведеног, овај програм се показао као врло делотворан у појединим специјализованим школама (музичка, техничка, уметничка).

- Недовољна информисаност и незнање воде кршењу ауторских права и програмских лиценци. Овакво мишљење је и изречено у извештају Алијансе за пословни софтвер, где се каже да су међу факторима који утичу на смањење програмске пиратерије и владини образовни програми. С обзиром да смо сви просветни радници, сматрамо да је едукација темељ савременог друштва и да је образовање једини начин којим се једно друштво може променити.
- Познато је да троугао знања који чине истраживање, образовање и иновације најбоље функционише. Треба у што скорије време испитати који су кључни фактори при избору програма, колика се пажња при избору програма посвећује његовој легалности, као и информисаност просветних радника са појмом „слободан софтвер“, да ли га користе у настави, припреми наставе или приватно, да ли користе неке готове бесплатне програме у настави или за припремање наставе.

Општи утисак је да је недостајала конференција која се бави овим темама и да је неопходно чешће организовати конференције са сличном тематиком. Сви учесници се залажу за то да се у едукацију наставника и ученика морају укључити просветне власти, универзитети, развојни институти и сами наставници.

Званичан сајт конференције:

<http://slobodansoftverzaskole.org/konferencija/>

Конференција:

„BarCamp Нови Сад“

LUGoNS
LINUX USER GROUP OF NOVI SAD

barcamp

Аутор: Горан Мекић

BarCamp је међународна мрежа корисничких конференција, фокусирана на *WEB* технологије. Конференције су отворене и организоване од стране учесника. Први BarCamp се фокусирао на ране *WEB* програме, технологије засноване на отвореном коду, социјални софтвер и отворене формате. Први BarCamp у свету је одржан у Пало Алто у Калифорнији, од 19-21 августа 2005. у канцеларијама Socialtext-а. Од тада се BarCamp одржава у преко 350 градова широм света. Највећи забележени BarCamp је одржан у фебруару 2011. са преко 4700 потврђених, регистрованих посетилаца у *Yangon, Myanmar* (Бурма).

Ове године се BarCamp одржао и у Новом Саду под организацијом LUGoNS-а 1. децембра, те ћемо овом приликом покушати да вам пренесемо део атмосфере. У хотелу Аурора поред Дунава екипа је

почела спремање просторије у 10 сати, да

би у 13 часова започело и прво предавање. Теме које су предавачи покрили су:

- Технике напада на *WEB* сервисе
- Развој и тест (*gerrit* и *jenkins*)
- Оркестрација сервера (*puppet*)
- Увод у рад са микроконтролерима (*arduino*)
- *Retrocomputing*
- *BalCCon*, *LUGoNS Hackerspace*
- *TOOLX* – *GNU/Linux*
- Радионица: Научите да кримпујете (кримповање је поступак којим се на крајеве телефонског или мрежног кабла монтирају одговарајући конектори)

Убедљиво најзанимљивије предавање је било о старим архитектурама и рачунарима под именом *Retrocomputing*. Они са покојом седом на глави су могли да се

Конференција: „BarCamp Нови Сад“

присете Југословенске *IT* историје а ми нешто млађи могли смо да чујемо анегдоте из тог доба. На једном од столова су били изложени неки од поменутих рачунара који су још увек у исправном стању, па се могао видети неизбежни и незаборавни *Commodore 64*, *ZX Spectrum*, *Ei PECOM 64* и сличан хардвер.

Развој и тест програма приказан на примеру *gerrit*-а и *jenkins*-а, док је организација сервера, њихових улога и сходно њима аутоматско конфигурисање приказано на примерима *puppet*-а.

Мени је било изузетно занимљиво предавање о техникама напада на *WEB* сервисе, где је у неколико веома једноставних примера приказано неколико начина напада и почетничких грешака које, недовољно искусни, програмери чине. Дати примери су били прилагођени просечном залуђенику за рачунаре, каква је публика и била, тако да је прича била веома разумљива.

Људи су „запрљали руке“ у радионици, док је причом о предстојећем *BalCCon* конгресу *LUGoNS* изнео неке од својих планова за будуће догађаје. *TOOLX* је дистрибуција помало чудних али дефинитивно инвентивних идеја намењена првенствено администраторима.

Да није све на нивоу *PC* рачунара видели смо кроз увод у рад са микроконтролерима, где је објашњен изглед архитектуре, таман довољна количина техничких карактеристика да побуди интересовање и одличан одабир примера шта *arduino* може, да заголица машту.

Са паузом у 15 часова, од сат времена, предавања су трајала до 20h, а након распремања и одвожења опреме, они најиздржљивији су наставили причу у кафићу *Irish Pub* до касно у ноћ, где је поменуто шта је могло бити урађено боље, шта је ваљало, планови за будућност и општи утисци. План је да се *BarCamp* одржава једном годишње а о тачном датуму наредног, бићете обавештени у догледно време. До тада, погледајте део атмосфере на [galeriji](#) и пратите [objavu do-gadajaja](#).

Srećne praznike

želi vam

WUGONS

Историјат заједнице:

Linux Mint
Zajednica Srbije

Аутор: Линукс Минт Србија Тим

Историјат и почетак *Linux Mint* – Србија је подељен у два дела. Прва идеја за оснивањем заједнице јавља се још почетком далеког децембра 2007. године, када је *Linux Mint* још увек био велика непознаница и готово само сенка Убунту система који је тада доминирао светским тржиштем на пољу *GNU/Linux* оперативних система. Нећемо превише причати о тој години, с обзиром на то да се у развој те заједнице ушло са доста неискуства и почетничког младалачког ентузијазма, без неких конкретних циљева који су ипак неопходни да би се било који пројекат спровео у дело и заживео. Заједница се угасила крајем 2008. године.

Нама је битна ова година, тачније 13. јануар 2012. Тада је, по први пут, отворена, са квалитетним материјалима и професионалним људима, жељним доказивања и препуних разноразних искустава и дугогодишњих *Linux Mint* корисника, Заједница *Linux Mint* – Србија.

Пуни ентузијазма, искуства и, на крају крајева, доста мудрији и старији, имали смо зацртане, солидне, добре и „немогуће“ циљеве. Кренули смо од немогућих. Немогући циљ је био створити број 1 заједницу на овим просторима, коју ће красити добра атмосфера, позитивна енергија међу члановима и мноштво квалитетних савета и љубави према линуксу. То смо и успели и поред многих који нису веровали у нас или покушали да нам помрсе конце. Врло брзо од „нултног члана“ долазимо за 25 дана до броја 100. Како време одмиче, после готово само 11 месеци постојања ове младе заједнице, имамо преко 500 активних чланова и преко 17.000 квалитетно написаних савета, објашњења, коментара и свега осталог, те нас то сврстава у једну од најбројнијих заједница на овим просторима. Циљ нам, пре свега, није била највећа бројност, већ најбоља и најпозитивнија енергија међу људима и уважено дискутовање на форуму, који је носилац свега што радимо. После непуних месец дана, добијамо званичну потврду од главне *Linux Mint* заједнице у Ирској, да смо постали њихова

Историјат заједнице: Linux Mint – Србија

званична истурена заједница за овај део брдовитог Балкана. Недуго затим, добијамо и овлашћење да потпуно контролишимо локализацију *Linux Mint* оперативног система за српски језик. Изабацујемо наше прво корисничко упутство за *Linux Mint 12*, добијамо сопствену *Wiki* заједницу, *IRC* канал, дописну листу, секцију за преузимање, поставља се први српски *mirror* сервер за преузимање *Linux Mint* система у Универзитету у Крагујевцу, почињемо са предавањима и популаризацијом *Linux Mint*-а у Србији. У априлу ове године оснивамо прво и највеће окупљање линукс корисника у Србији, у „Сава центру“, предавање у „Школи Информационих Технологија“, предавања на два приватна факултета у Београду, појављујемо се и на „Дану слободе софтвера“ у Београду, огранизујемо поновно окупљање *Linux Mint* корисника и радимо многобројне семинаре и мале трибине широм Београда и Србије. Добијамо право да уређујемо званични форум *Linux Mint* (*forums.linuxmint.com*). Постајемо прва заједница у СВЕТУ која има ћирилични домен, линуксминт.срб. Убрзо после тога добијамо одобрење од званичне *Debian* фондације да региструјемо *Debian.rs* домен и покренемо поново пројекат оживљавања *Debian* заједнице у Србији. Осећамо се, једним делом, одговорним

за то јер се наш систем темељи управо на *Debian* линукс систему. Како време одмиче, ми постајемо све већи и све веће планове имамо и већ у октобру ове године постајемо правно регистровани у *APR*-у и преименујемо име наше заједнице у „Удружење корисника Линукс Минт – Србија“.

За веома кратко време, наша заједница је окупила мноштво програмера, дизајнера, лектора, линукс хобиста и осталих ентузијаста, а све то заслужен је *Linux Mint* који је тренутно најпопуларнији линукс у целом свету. Као заједница која граби пуном паром напред, отварамо секцију на сајту где свако, ко направи неки програм за линукс а нема где и коме то да презентује, пошаље код нас и ми окачимо на наше сервере и пустимо у јавно тестирање чиме подстичемо развој и рад на линукс системима. Поред различитих профила на социјалним мрежама, где окупљамо изузетно велики број чланова или ти људи који прате наш рад и развој, такође, покрећемо пројекте у сарадњи са једним од највећих удружења у Србији, пројекат „Програмирање за младе“ на коме се тренутно активно ради и план ће почети то јест радионице ће кренути са радом већ крајем јануара 2013. У плану и програму је бесплатно школовање за младе до 18 година, где ћемо пре-

Историјат заједнице: Linux Mint – Србија

дставити план и програм програмирања, између осталог и на *Linux Mint* оперативном систему. Увођење младих у свет програмирања на линукс систему, један је од циљева наше заједнице и ширење у том племенитом правцу даје нам подстрек за даљи рад и развој. Потребно је напоменути да ће се радионице за младе одвијати искључиво уживо а не преко интернета, као што већина заједница ради, јер нама је битан контакт са људима и да уживо разговарамо о свему и свачему.

Углавном, *ЛМС (linux mint – Србија)* је заједница која, пре свега, поред себе прво окупља људе добре воље и доброг расположења, која воли прво да разговара о свакодневним животним потребама и социјалном животу, па тек онда о линуксу. Филозофија линукса нас учи да делимо и деламо у заједницама, што ми и спроводимо у дело. С обзиром на то да једини на овим просторима организујемо неформална окупљања и подстицамо нашим примером и остале заједнице да чине исто, а не да се затварају у себе и раде све преко интернета, контакт уживо са људима и ђаскање и програмирање у опуштеној атмосфери је једна сасвим друга ствар. Зато, поред тога, у плану је отварање и првог српског *CodeMint* места у Београду где би се окупљали линукс ентузијастички и 24/7 на топло (или лети на расхлађеном месту) могли да се удобно друже и размењују непроцењива лична искуства на пољу информационог технологија.

Наше адресе где нас можете наћи су:

[1] www.mint-srbija.com

[2] <http://mint-srbija.com/forum>

[3] www.mint-srbija.net

[4] www.mint-srbija.info

[5] www.linuxmint.rs

[6] <http://линуксминт.срб>

[7] www.debian.rs

[8] <http://дебиан.срб>

Сајт *Linux Mint – Србија* је тренутно у фази реконструкције а када ће бити доступан сазнаћете ако посетите www.mint-srbija.com.

Свако ко има позитивну енергију, жељан је дружења и добре забаве, воли линукс и све остало што воле млади - добродошао је на наше стране, јер слобода долази у елегантном стилу!

Linux Mint 14.1

Nadia

Аутор: Линукс Минт Србија Тим

После 6 месеци активног рада и развоја, *Linux Mint 14.1*, кодног имена *Nadia*, угледао је светлост дана.

Од 13. верзије *Linux Mint* се испоручује искључиво у дељене „слике“ (*image.iso*). Тако је и овог пута, па сходно томе имамо:

1. *Linux Mint 14.1 – DVD x32 Cinnamon* - <http://www.linuxmint.com/editi-on.php?id=117>
2. *Linux Mint 14.1 – DVD x64 Cinnamon* - <http://www.linuxmint.com/editi-on.php?id=118>

3. *Linux Mint 14.1 – DVD x32 Mate* - <http://www.linuxmint.com/editi-on.php?id=119>
4. *Linux Mint 14.1 – DVD x64 Mate* - <http://www.linuxmint.com/editi-on.php?id=120>
5. *Linux Mint 14.1 – DVD XFCE* - <http://www.linuxmint.com/editi-on.php?id=127>
6. *Linux Mint 14.1 – DVD KDE* - <http://www.linuxmint.com/editi-on.php?id=126>

Морамо напоменути да свака од ових верзија долази и у комбинацији „*no-codcs*“ и по први пут у *OEM* паковањима за произвођаче уређаја, чиме је комплетирана понуда коју тренутно *Linux Mint*

може да испоштује: за свакога понешто.

Што се тиче самог система, *Nadia* долази са најновијом верзијом једног од својих, тренутно најпопуларнијих десктоп окружења, *Cinnamon 1.6*, који је тренутно у успону своје славе и све више људи користи ово идејно решење вредних и радних програмера запослених у *Linux Mint*-у. *Cinnamon* или Цимет на нашем језику, долази са бројним исправљеним баговима (грешкама) и разним напредним могућностима.

Листа проблема који су решени:

- *Fixed panel labels getting shrunk*
- *Panel zones alignment*
- *Improved stability (fixed many bugs which made Cinnamon 1.4 crash)*
- *Fixed many memory leaks present in Cinnamon 1.4*
- *Improved dual-monitor handling*
- *Fixed context menus appearing behind the panel, flickering or appearing behind other windows.*
- *Faster workspace switching (and no more reordering of the windows)*
- *Fixed skype chat window stealing the focus*
- *Fixed attached dialogs leaving window borders on the screen when closing too fast*
- *Fixed panel autohiding when looking-Glass is open*
- *Fixed showDesktop applet not always showing the desktop*
- *Fixed showDesktop applet missing Gimp utility windows*
- *Fixed places not appearing in menu*

- *Applets are now aligned in the center when placed in the central zone of the panel*

Листа нових могућности:

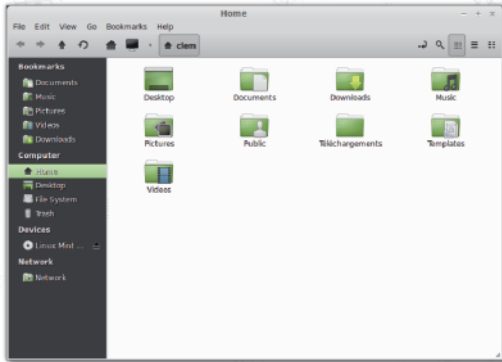
- *Edge Flip*
- *Grid View in Expo*
- *Configurable panel heights*
- *Panel auto-hide delay options*
- *Expo and Scale applets*
- *Brightness applet*
- *Mouse scroll to switch windows in window list applet*
- *„Close all“ and „Close other“ in window list applet*
- *Cinnamon 2D (A new session which uses software rendering, to help people troubleshoot compatibility problems with Cinnamon)*
- *Workspaces and Menu pages in Cinnamon Settings*
- *Faster menu filtering*
- *Menu activation on hover*
- *Settings applet is now part of the panel context menu*
- *New widgets (for Applet developers): radio buttons and checkboxes*

Ово није све, постоји још преко 800 нових могућности које нуди нови *Cinnamon 1.6*.

Nemo

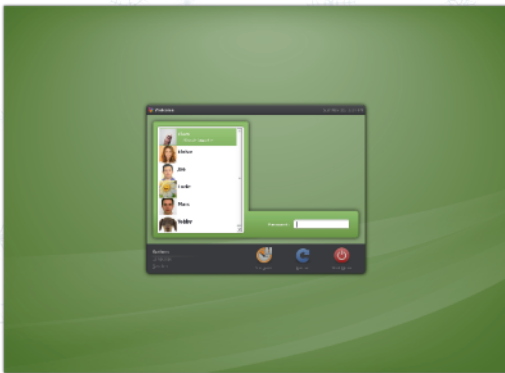
Изласком ове верзије, потпуно је избачен *Nautilus* и убачен нови производ *Mint* програмера: *file manager* под кодним именом *Nemo* који ће у потпуности заменити стари *Nautilus* и пружити много удобнији и доказано бржи рад и манипулацију датотекама. Тамо

где је *Nautilus* стао *Nemo* је преузео кормило.

MDM

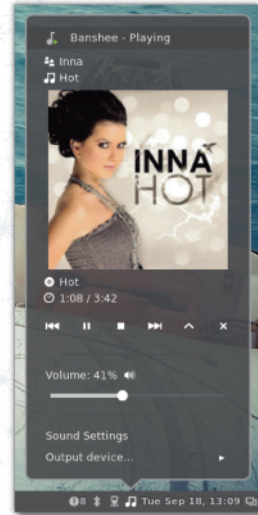
Марљиво се приступило решавању *MDM*-а (*Mint display manager*), на чијем сређивању је инсистирала званична заједница. *MDM* сада омогућава коришћење и *GDM 2* тема. 30-ак њих је инсталирано а преко 2000 Вам је доступно за преузимање путем линка.

Новина у *MDM*-у је и листа корисника и њихови аватари за удобнији приказ, тако да уместо да куцате име корисника, кликнете на слику корисника са којим желите да се улогујете. Ваше је само да укуцате лозинку и игра може да почне.

Побољшано је пребацивање у живом режиму између корисничких налога, ту је такође поправљено доста тога и унапређен је сервис (стабилнији рад, без црних екрана, замрзавање и слично).

Sound Applet

Квалитет *Sound Applet*-а је подигнут на висок ниво. Ово ће највише обрадовати љубитеље музике. Од сада је могућа потпуна манипулација тренутном нумером која иде у позадини слајдера за јачину звука: од „премотавања“, стопирања, паузирања, пуштања, прескакања, *cover*-а, *lyrics*-а и још пуно тога што нисте ни могли да замислите да ћете радити из овог малог али моћног *applet*-а.

Alt-tab прегледник

Нова опција или побољшана опција пребацивања са виртуалних десктопа и програма, такође је саставни део нове верзије *Cinnamon 1.6*. Додата је између осталог и *Compiz* компатибилност са

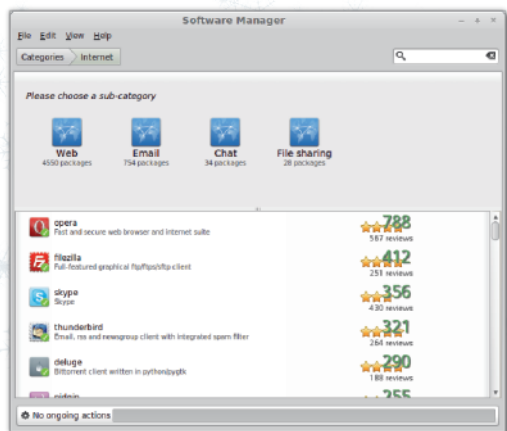

ОВОМ СКРИПТОМ.

Software Manager

Верзија 7 доноси многобројне исправке које су тичу првенствено побољшања „испод хаубе“. Међу видним побољшањима и унапређењима је и да када укуцате лозинку на почетном екрану, приликом покретања програма *root*, не морате је више укуцавати за сваки програм који желите да инсталирате. Опцију „*search while typing*“ је могуће искључити.

Програм ради знатно брже и флуидније, нема више замрзавања и кочења, као ни наглих падања и излазака из програма без разлога. *Software manager* је од сада потпуно одвојен од *Synaptic*-а,

тако да више не морате да инсталирате *MS* фонтове или *Wine* јер ће Вам и *SM* понудити да ли желите или не желите да прихватите *EULA* лиценцу (која је неопходна за инсталацију а због чијег непостојања раније, нисте могли успешно да инсталирате овакве ствари из *SM*-а).

У сваком случају, *SM* је почео да личи на право складиште програма а ту су и кориснички описи, па ако Вас занима мишљење о раду програма само прочитајте испод коментаре људи који су програм користили пре Вас. Да бисте коментарисали, морате бити регистровани на *LinuxMint Community* (што можете урадити и директно из *SM*-а без одласка на сајт).

Испод хаубе

Од других унапређења, уместо досадашњег *USB-ImageWriter*-а, од данас ћете се сусретати са *MintStick* који долази директно од *Linux Mint* програмера.

Gedit 2.0 је замењен верзијом 3.0.

MintSystem од сада поседује и следећа побољшања:

dns-fix sets your DNS resolution to OpenDNS
xchat-systray makes your Xchat systray icon re-appear after restarting the desktop (this is particularly useful to Cinnamon developers)

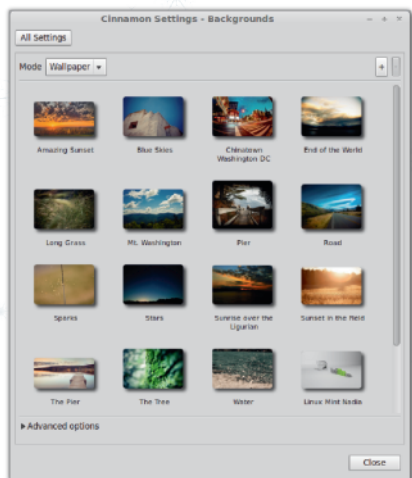
Дизајн

14-ица долази са новим сетом прелепих позадина изузетно високих резолуција и јарких боја.

Пакет иконица које је развио *Linux Mint* под именом *Mint-X* добио је нови

изглед: многе иконице су побољшане, редизајниране а убачене су и нове да би покриле нове ствари које доноси *Cinnamon 1.6*. Поред *Faenza* сетa икона, *Mint-X* је један од највећих и најкомплетнијих сетова за *Gnome* окружење и *Gnome* форкове као што су *Mate* и *Unity*, па ако их немате предлажемо да их првом приликом инсталирате.

Преглед популарности
GNU/Linux/BSD дистрибуција за
месец децембар

Distrowatch

1	Mint	4109<
2	Mageia	2232<
3	Fedora	1616<
4	Ubuntu	1557<
5	Debian	1349<
6	openSUSE	1172<
7	Arch	1165<
8	PCLinuxOS	1089<
9	OS4	886>
10	Puppy	858>
11	CentOS	706<
12	Zorin	687<
13	ROSA	651>
14	Slax	639>
15	Slackware	624<
16	Snowlinux	571<
17	Luninux	541>
18	Manjaro	540>
19	ArchBang	534<
20	SolusOS	512<
21	Lubuntu	511<
22	Chakra	507<
23	Cinnarch	501<
24	Bridge	498<
25	Gentoo	491>

Пад <
Пораст >
Исти рејтинг =
(коришћени подаци са *Distrowatch-a*)

Srećne božićne i novogodišnje praznike..

...želi vam

Linux Mint Srbija

Мала школа: *Scribus 1.4* - (7. део)

Форматирање текста

Аутор: Дејан Маглов

Дошли смо до кључног дела овог туторијала. Форматирање текста је најкомпликованији и најважнији део *DTP*-а (стоног издаваштва). Иако је ово кључни део, у интернет документацији *Scribus*-а није баш идеално обрађена ова област тако да смо већину знања прикупили на основу искуства, експериментисањем и имамо намеру, у овом наставку, да вам што боље пренесемо. Можда ово и није најбољи начин али сигурно даје резултате. Циљ је да покажемо један од начина како „научити“ *Scribus* да правилно препозна увезени текст и да га на што бољи начин форматира тако да нама преостану, након увоза текста, само ситна дотеривања. Много је варијација и могућности форматирања текста тако да не очекујете да вам пренесемо све.

Ми највише користимо увоз *HTML* формата (из *wiki* редакције пројекта) у *Scribus* па ће то бити окосница овог туторијала али ћемо и упоредити тај начин са увозом *ODT* текстова из *LibreOffice Writer*a. Даћемо разлике и предности једног односно другог начина увоза текста а са освртом на аутоматско форматирања текста.

Ако сте у међувремену покушавали да примените савете из прошлог броја (ЛиБРЕ! #7) и да увезете текст и формат из неког од спољњих извора, вероватно нисте добили идеалне резултате. Увезени текст је био по садржају једнак као и оригинал али форматирање је највероватније било „ништа са ничим“, ни приближно

оригиналу.

„Нико се није научен родио“, каже стара пословица, па тако ни *Scribus*. *Scribus* увози текст и формате али није увек сигуран шта и како то да изведе и у шта да претвори. *Scribus* ће препознати формате читавих параграфа и такође формате појединих речи. Формате параграфа ће сместити у своје стилове а формате речи ће, како најбоље зна, „превести“ директно у свој текст. Под форматима речи, најчешће, се подразумева декорација текста (*bold*, *italic*, *bold-italic*, *underline*) али и промену фонта поједине речи или њено бојење другом бојом.

Текст увезен из *HTML* датотеке

Ако вам је редакција часописа на интернету, онда је увоз *HTML* датотека логичан избор. Одмах да кажемо да превођење *HTML* кода није идеално али је довољно добро да се добије полупроизвод који са пар кликова може да се доради и добију задовољавајући резултати.

Форматирање речи унутар параграфа

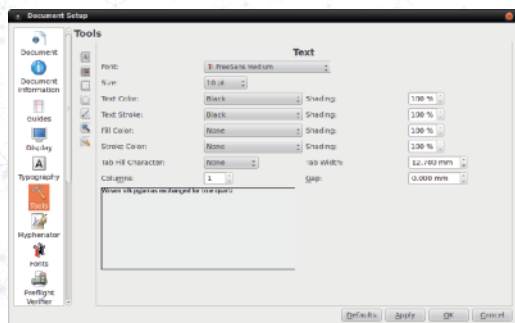
Прво ћемо се осврнути на формате речи. *Scribus* без проблема препознаје тагове `<b>`, `<strong>`, `<i>`, `<em>`, `<u>`. Кодове `<font>` *Scribus* игнорише, бар ми још нисмо успели да приметимо услове које мењају ти кодови, тако да треба водити рачуна које *HTML* кодове користимо. Кодове које препознаје, *Scribus*, претвара у одговарајући формат тих речи. Ако то не уради одмах по увозу то није могуће

Мала школа: *Scribus 1.4*

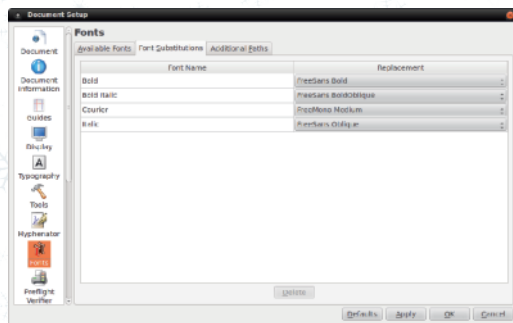
накнадно исправити зато то морамо одмах подесити по увозу. Све што *Scribus*-у није јасно пита углавном у току увоза. Ако се фонт који се увози не поклапа са подразумеваним у нашем документу *Scribus* пита са којим да га замени. Исто тако ако фонт не постоји уопште у избору фонтова *Scribus* ће питати са којим фонтом да га замени.

Из овог се сада подразумева да морате прво да дефинишете који је основни фонт. Падајући мени *File* → *Documents Setup* → *Tools* → *Текст Frame Properties*. На том месту бирамо основни фонт. Ми бирамо *FreeSans*, *11pt*, *black*, *text stroke black*,... **слика 1**.

Слика 1: *Текст Frame Properties*

Приликом увоза текста у *Scribus* отвориће се пар дијалога који ће упитати са којим фонтом желимо да заменимо *italic*, *bold*, *italic-bold* и друге не подразумеване фонтове. Ако смо добро одговорили на сва питања на крају ћемо добити добро форматирање речи унутар увезеног текста. Ако смо погрешили и нисмо уопште дефинисали те фонтове, то морамо одмах поправити. Идемо на падајући мени *File* → *Documents Setup* → *Fonts* картица *Font Substitutions* **Слика 2**.

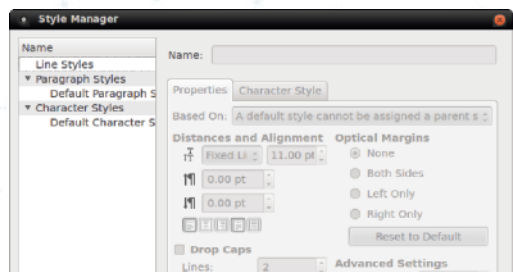
Слика 2: *Font Substitutions*

Дате су врсте фонтова и падајући мени из ког можемо да изаберемо одговарајућу жељену замену.

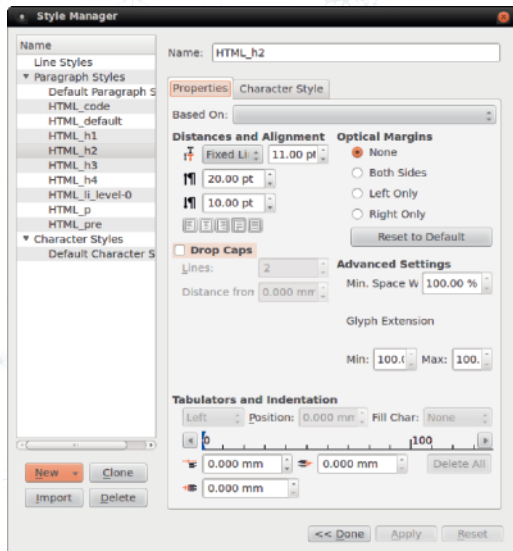
Тек након овога можемо поново увести текст у *Scribus* и добити жељене резултате.

Форматирање параграфа

Након увоза осим стандардног формата параграфа **слика 3**, појавиће се и нови стилови **слика 4**. Подешавање стилова се врши преко падајућег менија *Edit* → *Styles* или једноставно притиском **F3**. Отвориће се едитор стилова као на **слици 3** и **4**. Стиливи некад буду баш онакви какви нам требају али много чешће им је потребно мало подешавања, барем први пут.

Слика 3: *Стил едитор* - подразумевани стил

Слика 4: Стил едитор - увезени HTML стилови

Едитор стила има 2 таба. Први таб је *Properties* или, на српском, подешавање параграфа а други је *Character Style* или стилови карактера.

Properties садржи подешавања:

1. *Distances and Alignment* – Омогућава подешавање прореда и удаљености (размак) између параграфа, испред и иза параграфа на који се односи ово подешавање и поравнања параграфа по маргинама.
2. *Optical Margins* – Могућност да имамо различите маргине на свакој страни и подешавање поравнања са леве и десне стране у односу на маргине које задамо.
3. *Drop Caps* – Могућност додавања водећег великог наглашеног слова на почетку параграфа.
4. *Advanced Settings* – Напредна подешавања омогућавају да повећамо или смањујемо размак између речи и

ширину и висину карактера на релативан начин како би се што боље уклопио параграф у задате маргине.

5. *Tabulators and Indentation* – Омогућава дефинисање табулатора и увлачења параграфа или почетног реда параграфа.

Character Style садржи подешавања:

1. *Basic Formatting* – Омогућава подешавање врсте основног фонта параграфа, величине фонта, густине фонта, величине размака између карактера и декорација фонта.
2. *Advance Formatting* – Омогућава подешавање ширине и висине карактера, његовог одступања од базне линије и језика текста.
3. *Colors* – Омогућева подешавање боје текста и провидност.

Подешавања има сасвим довољно да се постигну сви потребни ефекти и да се текст идеално уклопи у дизајн.

Када подесимо стилове исцрпили смо све могућности аутоматског форматирања увезеног текста. Сва остала подешавања морамо да урадимо ручно кроз *Edit Text*.

Текст за калибрацију

Да би били сигурни да смо сва основна подешавања урадили како треба искористите текст за калибрацију који смо ми припремили:

Kalibracija.html (<http://j.mp/kalib-html>)

Када овај текст увезете у *Scribus* требали би сте добити следећи излаз.

Пример калибрисаног текста

Мала школа: *Scribus 1.4*

Ако не добијате, требате поново да подешавате стилове или *Fonts Substitution*.

Документ за калибрацију Scribusa

Пodešavanje stilova i dekoracija teksta

Пodešavanje stilova

Обичан параграф са декорисаним текстом: **bold**, *bold-italik*, *italik*, podvučeni, други font и обојени текст.

Неидексирана листа:

- први
- други
- трећи

Индексирана листа:

1. први
2. други
3. трећи

Хиперлинк: <http://libre.lugons.org>

Код:

```
<div class="osam kol">
  <h2><a href="#">/linkovi</a></h2>
  <a href="http://link1.tld">link1</a>
  <a href="http://link2.tld">link2</a>
  <a href="http://link3.tld">link3</a>
  <a href="http://link4.tld">link4</a>
</div>
<div class="osam kol" id="desno">
  <h2><a href="#">/tekst</a></h2>
  <p>ovde ide neki tekst.</p>
</div>
<div class="osam kol" id="desno">
  <h2><a href="#">/drugi
  tekst</a></h2>
  <p>ovde ide neki drugi tekst.</p>
</div>
```

Приметићете да *Scribus* није препознао таг за бојење текста и промену фонта унутар параграфа. Не знамо да ли је проблем у интерпретеру *HTML*-а или нисмо употре-

били прави таг разумљив *Scribus*-у, било како било, тих подешавања у *HTML* увозу нема.

Ако имате више таквог текста предлажемо да текст онда увозите из *ODT* датотеке који нема тих проблема. Припремили смо и текст за калибрацију увоза *ODT* датотеке:

Kalibracija.odt (<http://j.mp/kalib-odt>)

ODT је сиромашан за параграф стилове али зато фино увози формате речи.

Закључак

Или нема идеалног увоза текста из спољашњих извора или ми нисмо још нашли идеално решење. Ако нађете идеалније решење молимо вас да нам јавите па да допунимо овај туторијал. На жалост простор нам не дозвољава да у овом броју урадимо и фина ручна форматирања кроз *Edit Text* па то остављамо за следећи пут.

Наставиће се...

Добро дошли на слободну територију - (4. део)

Програми за рад са текстом

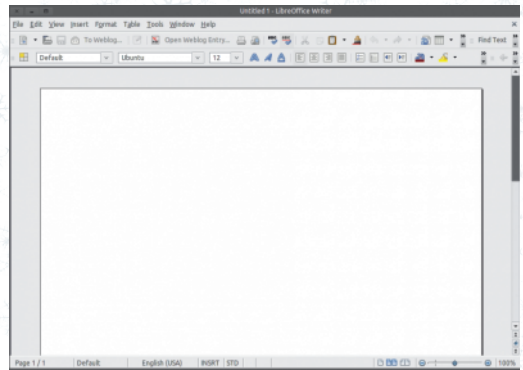
Аутор: Далибор Богдановић

На реду је још један део приче о програмима са којима ћете се срести приликом преласка на слободне оперативне системе. Акцент је намерно стављен на програме који својим изгледом и функционалношћу понајвише подсећају на програме комерцијалних оперативних система како би почетницима било што лакше да се уклопе и начине прве кораке на слободним оперативним системима. Приликом избора програма, водили смо рачуна да исти буду што више *user friendly* (пријатељски настројени) јер од првог утиска понајвише зависи да ли ће нови корисник остати на слободним отвореним системима и касније наставити да самостално истражује нови свет.

У овом наставку описаћемо неке програме који ће вам затребати приликом свакодневног рада са текстуалним датотекама, било да је реч само о прегледу истих или о најсложенијем раду на обради текстуалних датотека.

Као пример описали смо два програма са којима можете обрађивати текст на различите начине, два програма за преглед *PDF* датотека, два програма за просто едитовање текстуалних датотека, као и два програма који ће вам помоћи приликом скенирања неког документа.

Да кренемо редом са описима истих.

LibreOffice Writer

Слика 1: *LibreOffice Writer*

Најпознатији пандан *Microsoft Office* пакету је *Libre Office*, некада препознатљив под именом *Open Office*. Пакет у себи садржи програме за обраду текста, за рад са табелама, рад на презентацијама, рад са базама података. У овом чланку представимо само програм за рад са текстом, који у *Libre Office* пакету долази под називом *Writer*. Права је алтернатива најпопуларнијем *Microsoft* програму за рад са текстом - *Word-y*.

Најкраће речено, све што може *Word* може и *Writer*. Како би се корисници што лакше пребацили са једног на други, изглед ова два програма скоро да је идентичан. Оно што издваја *Writer* од *Word-a* је пребацивање текста у *PDF* датотеку, директно из програма, тако да вам никакви додатни програми за ту операцију нису потребни. У *Writer-y*

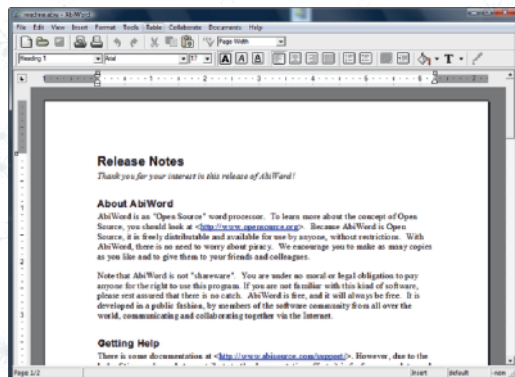
Добро дошли на слободну територију

можете обрађивати текст на најсложеније начине, цртати табеле, убацивати слике и све остале радње које сте могли и у *Microsoft Word*-у. Програм снима датотеке у међународно стандардизованом *ODT* формату али, такође, он чита и снима датотеке и у свим *Microsoft* форматима за текст (*doc*, *rtx*, *txt*).

Програм је преведен на скоро све светске језике, укључујући ту и српски, и то на оба писма: ћирилично и латинично. Цео пакет *Libre Office* се налази у софтверским складиштима свих дистрибуција слободних оперативних система. Може се преузети и са званичне презентације

<http://sr.libreoffice.org/>.

AbiWord

Слика 2: AbiWord

Још један програм који својим изгледом и функционалношћу подсећа на *MS Word*.

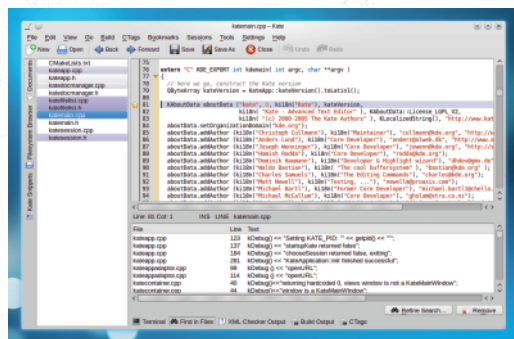
Овај програм је понајвише погодан за рачунаре са „сиромашнијим“ перформансама јер троши веома мало системских ресурса. Подржава рад са више типова језика, као и убацивање фуснота и табела

на странице докумената. Постоји и подршка за спеловање речи, као и напредни систем за проверу граматике. Ово је мултиплатформски програм, тако да је доступан и за кориснике комерцијалних оперативних система. Може да чита, као и да врши запис докумената у свим познатим форматима за текстуалне датотеке. Функционалност овог програма се може додатно побољшати помоћу разних додатака.

Доступан је у програмским складиштима свих дистрибуција, преведен је на све светске језике, укључујући и наш а више информација можете видети на званичној презентацији

<http://www.abisource.com/>.

Kate

Слика 3: Kate

Текст едитор који долази са *KDE* окружењем под називом *Kate* или на неким дистрибуцијама мало ослабљена верзија под називом *Kwrite*. Ово је програм за једноставну обраду текста.

Посебно је погодан за писање кодова програма јер поседује нумерисање редова. Поседује, такође, подршку за спеловање а његова функционалност се може

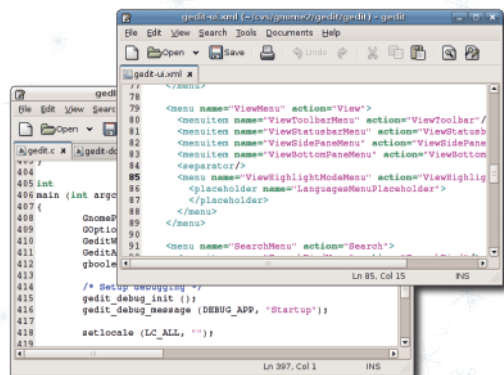
Добро дошли на слободну територију

проширити разним додацима.

Доступан је у складиштима свих дистрибуција слободних оперативних система. За више информација посетите службене странице: за *Kate* → <http://kate-editor.org/>, као и за његову подвезију *KWrite* →

<http://www.kde.org/applications/utilities/kwrite/>.

Gedit

Slika 4: Gedit

Још један текстуални едитор, овај пут за *Gnome* радно окружење, под називом *Gedit*. Намењен за једноставну обраду текста и погодан је за писање програмских кодова, јер садржи нумерацију редова. Овај програм поседује стандардне функционалности једног текст едитора као што су нумерација редова, маргине, преглед пре штампања, писање у различитим фонтовима и бојама, стандардни алати за уређивање текста. Поседује доста додатака чиме се функционалност овог програма може веома побољшати.

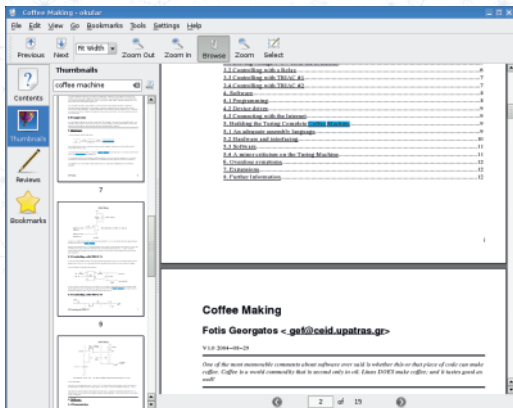
Издвајамо велику подршку за овај програм, која се огледа у веома обимној документацији и конкретним објашње-

њима за рад у овом програму.

Овај програм је доступан у складиштима свих дистрибуција слободних оперативних система а више информација, као и потребну документацију можете наћи на званичној презентацији

<http://projects.gnome.org/gedit/index.html>

Okular

Slika 5: Okular

Постоје многобројни програми за преглед *PDF* датотека на слободним оперативним системима али ми ћемо издвојити неке који подсећају по изгледу и функционалношћу на популарни *Adobe Acrobat*, који нам долази под називом *Okular*, који се на неким дистрибуцијама зове *KPDF* или *XPDF* а сви долазе са *KDE* радним окружењем.

Као што му и сам назив каже, *Okular* је првенствено намењен за преглед *PDF* датотека, али подржава и остале датотеке, као што су: *Postscript*, *DjVu*, *CHM*, *XMP*, *ePUB*.

Поседује standardne funkcije svih *PDF* čitača. Dostupan je i za komercijalne operative

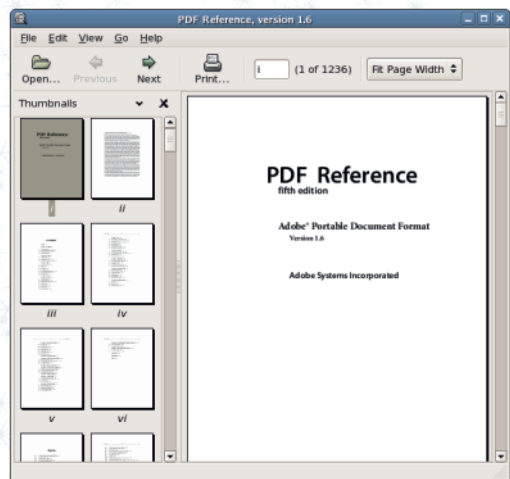
Добро дошли на слободну територију

sisteme.

И он се може наћи у складиштима свих дистрибуција слободних оперативних система. Више информација и додатну документацију можете наћи на званичној презентацији

<http://okular.kde.org/>.

Evince

Слика 6: Evince

Још један прегледач PDF датотека, који долази са Gnome радним окружењем и то под називом Evince. Ово је мултиплатформски програм, што значи да га могу употребљавати и корисници комерцијалних оперативних система. И њему је првенствена намена прегледање PDF датотека. Он такође подржава и: *Postscript*, *DjVu*, *tiff*, *dvi*, *XPS*.

Поседује обимну документацију и објашњења за рад у овом програму.

Може се наћи у складиштима свих ди-

стрибуција слободних оперативних система. Више информација можете добити на званичној страници

<http://projects.gnome.org/evince/>.

XSane

Слика 7: XSane

Да бисмо заокружили причу око програма који су потребни за свакодневни рад са текстуалним датотекама, морамо поменути и два програма који се користе приликом скенирања докумената.

Први од њих је XSane. Првенствено је намењен скенирању докумената, па је његово графичко окружење подељено у више прозора, слично организацији прозора програма за обраду слика Gimp. Овај програм подржава скоро све познате скенере, разних типова и произвођача а на званичној интернет страници можете видети да ли је подржан и ваш скенер.

Посебно издвајамо многобројна подешавања којима се до најситнијих детаља могу подесити многобројне функције овог програма. Xsane може радити у неколико различитих режима:

* *Viewer mode* - за преглед скенираног

докумената, могу се подешавати резолуција скенирања, као и типови екстензија датотека. У новом прозору, који се отвара када се заврши скенирање докумената, доступне су неке основне функције за обраду скенираног документа, међу којим издвајамо функцију *OCR* за препознавање текстуалног документа, тако да исти касније можете уређивати у неком текст едитору.

- * *Scanned mode* - у овом моду документ се скенира и снима у неку датотеку;
- * *Copy mode* - документ се скенира и шаље одмах на штампач;
- * *Fax mode* - документ се скенира и шаље одмах на факс;
- * *E-mail mode* - документ се скенира и шаље одмах *e-mail*-ом;
- * *Multipage mode* - од више скенираних докумената прави се вишестранични документ, који може бити снимљен у *postscript*, *PDF* или *tiff* формату.

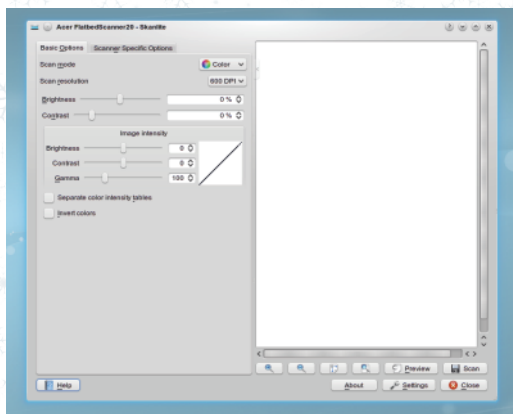
Овај програм такође поседује и многобројна напредна подешавања чији би опис по обимности превазишао дозвољену дужину овог чланка, тако да остављамо да сами испитате све могућности овог програма.

Наравно и овај програм је доступан у складиштима свих дистрибуција слободних оперативних система. Доступан је и за кориснике *MS Windows* оперативног ситема.

Све додатне информације, као и обимну документацију за овај програм можете пронаћи на званичној презентацији

<http://xsane.org/> .

Scanlite

Slika 8: Scanlite

И на крају, представљамо још један програм за скенирање докумената под називом *Scanlite*.

Једноставан, лак за коришћење, првенствено служи за скенирање фотографија и других докумената, без неких посебних подешавања. Од подешавања, ту су присутна: резолуција скенирања, да ли је фотографија у боји или не, као и подешавање контраста. Скенирана фотографија може се снимити у различитим форматима, као што су *png*, *jpeg*, *tiff*, *bmp*, *psx*. Долази са *KDE* радним окружењем али се наравно може користити и на другим окружењима.

Доступан је у програмским складиштима свих дистрибуција слободних оперативних система. За више информација можете погледати

<http://www.kde.org/applications/graphics/skanlite/> .

Зашто криптографија?

Аутор: Милош Красојевић

Криптографија (наука о шифровању) омогућава поверљивост, интегритет и аутентичност података и комуникације. Када се *e-mail*-ови шаљу а нису шифровани, морате да знате да је њихова садржина мање поверљива него садржина једне разгледнице. Администратори *mail* сервера као и администратори *mail* сервера примаоца могу без проблема да читају *mail*. На путу до примаоца *mail*-ови често путују преко много рачунара (сервера). Свако ко има приступ тим рачунарима је у могућности да чита *mail*, било да је то администратор или неко ко је у могућности да приступи у рачунар (*Cracker*) на основу коришћена сигурносних пропуста дотичног рачунара. У неким случајевима се *mail*-ови и привремено меморишу на *harddisk*-овима тих рачунара. Исто може „*Carrier*“, онај који омогућава интернет везу (рецимо код нас је то *Telekom*, *VeratNet*, *SBB* и било који други *provider*) или изнајмљује своју интернет инфраструктуру, без проблема да прислушкује комплетан интернет саобраћај а да при том

филтрира и чита информације које су интересантне. У суштини, није само ствар у томе да се заштитимо од *Cracker*-а и корумпираних администратора него и свих државних институција које плански покушавају да продру у приватну сферу живота људи. У данашње време тајне службе многих држава не пруслушкују само телефонске везе, него све више и интернет саобраћај у циљу прикупљања економских, политичких или криминалних информација. Једна од студија *STOA* (*Scientific and Technological Options Assessmnet*) о развоју технологије о „надгледању и контроли“ као и о ризику злоупотребе економских информација показује да прислушкивање електронских комуникација готово систематски и у великом стилу се већ користи. Један од познатих примера је *ECHELON-System*, који су заједнички направили и користе САД, Канада, Велика Британија, Аустралија и Нови Зеланд. Првобитно осмишљен за прислушкивање Источног блока, састоји се од 120 станица за сакупљање информација, између осталог шијунирање сателитских веза и преокеанских каблова, са циљем прикупљања података о приватним особама, организацијама, владама, економским фирмама, истраживачким пројектима и

интернационалним институцијама. На европском нивоу, полиција планира заједничку сарадњу за контролисање и прислушкивање телекомуникацијског саобраћаја.

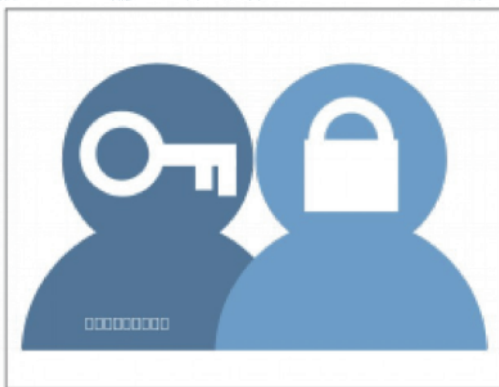
Подаци који су меморисани на *harddisk*-овима или другим медијима нису сигурни од неовлашћеног коришћења. Неко би могао преко мреже да приступи систему и украде податке. У случају да су подаци шифровани нападач неће имати никакве користи, нити ће моћи да дође до података и да их украде.

Један од проблема је и аутентификација електронских података. Као што смо већ рекли, могуће је фалсификовање *mail* адресе пошиљалаца као и садржаја. Управо код пословне кореспонденције је јако важно да размена података и идентитет особа буде једнозначно познат и да може у потпуности да се провери. Једина могућност да се гарантује поверљивост, интегритет и аутентичност електронских података и комуникације је да се користи сигуран метод криптографског шифровања као што се користи у *GnuPG* програму. Тиме се постиже да подаци који су намењени одређеној особи буду и стварно читани само од те особе. *E-Mail* се практично упакује у „коверту“ коју може да отвори само особа којој је и намењена. Притом се преко дигиталног потписа омогућава да се зна ко је послао *mail* и коме је послат *mail*. У случају било какве манипулације лако се открива да је *mail* фалсификован, подаци манипулисани или да не долази од особе која је потписала *mail*.

У електронској обради података треба да влада иста сигурност као и у осталим областима. Највероватније не бисте никада интимне поруке, писма, озби-

љне информације адвокату, научне радове или неку пословну пошту слали разгледником. Шифровање и дигитални потпис треба да буду део свакодневног живота, свеједно да ли се ради о приватном или пословном животу. Штитите своје податке и податке пријатеља.

Зашто GnuPG?

GnuPG (*GNU Privacy Guard*) је програм за шифровање и потписивање дигиталних података и ради независно од формата података (*E-Mail*, текст документи, слике, *source code* (изворни код) базе података, комплетних *hard-disk*-ова ...). У потпуности се слаже са *RFC2440* у којој је описана *OpenPGP*-спецификација и компатибилан је са *PGP 5.x* фирме *NAI*. *GnuPG* користи хибридни метод јавног кључа. При шифровању *GnuPG* може исто тако да користи искључиво метод симетрије.

<http://www.gnupg.org>

Srećna Nova 2013. Godina i Božićni praznici

2012 Ubuntu 12.04 Precise Pangolin 2012 Ubuntu 12.10 Quantal Quetzal
2011 Ubuntu 11.04 Natty Narwhal 2011 Ubuntu 11.10 Oneiric Ocelot
2010 Ubuntu 10.04 Lucid Lynx 2010 Ubuntu 10.10 Maverick Meerkat
2009 Ubuntu 9.04 Jaunty Jackalope 2009 Ubuntu 9.10 Karmic Koala
2008 Ubuntu 8.04 Hardy Heron 2008 Ubuntu 8.10 Intrepid Ibex
2007 Ubuntu 7.04 Feisty Fawn 2007 Ubuntu 7.10 Gutsy Gibbon
2006 Ubuntu 6.06 Dapper Drake 2006 Ubuntu 6.10 Edgy Eft
2005 Ubuntu 5.04 Hoary Hedgehog 2005 Ubuntu 5.10 Breezy Badger
2004 Ubuntu 4.10 Warty Warthog

Web сервери: LEMP

Web сервери (3. део):

LEMP

Аутор: Милутин Гавриловић

Кренимо од претпоставке да немамо ниједан сервер, значи *LEMP* правимо као једино решење без *apache*-а, објаснићемо и зашто (конфликт између портова - објашњење у поглављу 3. *LAEMPPP*), за сада се фокусирајмо на *LEMP* (линукс, [E]Nginx, Mysql, Php, Python, Perl)...

Напомена: *php-fastcgi* је тестиран на *Debian Squeeze 6.0.5*, *6.0.6*, *Crunchbang 10*, *Ubuntu 10.04*, *Kubuntu 10.04* и на тим дистрибуцијама ради 100% са конфигурацијом коју ћемо подесити! Радићемо са 0.7+ верзијом *nginx*-а из пар разлога. Уколико желите да радите са новијом верзијом уместо пакета **nginx**, потражите пакет **nginx-full**.

Почнимо!

Прво неопходни пакети:

```
sudo aptitude install php5-cgi php5-cli php5-common php5-mhash php5-curl php5-gd php5-json php5-mcrypt php5-sqlite php5-mysql php5-dev php5-tidy php5-xmlrpc php5-memcache php5-pspell php5-xsl
```

па *mysql* клијент и сервер:

```
sudo aptitude install mysql-server mysql-client
```

приликом инсталације *mysql*-а подесите *root* лозинку, па затим:

```
sudo aptitude install spawn-fcgi
```

па онда *engine-x* `sudo aptitude install nginx` затим направити *virtual host* директоријум

```
sudo mkdir -p /home/www/public
```

затим направити директоријум за логове

```
sudo mkdir /home/www/logs
```

затим променити власништво (*ownership*) над *www* подацима

```
sudo chown -R www-data:www-data /home/www/public
```

па едитовати */etc/nginx/sites-available/default* и заменити постојећи садржај доле наведеним али урадићемо *backup* те датотеке непосредно пре едитовања, да би нам остале „видљиве“ неке „*custom*“ опције неопходне за будућа подешавања:

```
sudo cp /etc/nginx/sites-available/default /etc/nginx/sites-  
available/default_backup  
sudo nano /etc/nginx/sites-available/default
```

садржај:

```
server {  
listen 80 default;  
server_name localhost;  
access_log /home/www/logs/localhost.access.log;  
location / {  
root /home/www/public;  
index index.html index.htm index.php;  
}  
location ~ /\.php$ {  
fastcgi_pass 127.0.0.1:9000;  
fastcgi_index index.php;  
fastcgi_param SCRIPT_FILENAME /home/www/public$fastcgi_script_name;  
include fastcgi_params;  
}  
}
```

затим „линковати“ *default vhost* подешавања, мада *nginx* аутоматски „линкује“ али за сваки случај:

```
sudo ln -s /etc/nginx/sites-available/default /etc/nginx/sites-  
enabled/default
```

затим едитовати */etc/init.d/php-fastcgi* и унети следећи садржај:

```
sudo nano /etc/init.d/php-fastcgi
```

садржај:

Web сервери: LEMP

```
#!/bin/bash
BIND=127.0.0.1:9000
USER=www-data
PHP_FCGI_CHILDREN=5 #15
PHP_FCGI_MAX_REQUESTS=1000
PHP_CGI=/usr/bin/php-cgi
PHP_CGI_NAME='basename $PHP_CGI' HP_CGI_ARGS="- USER=$USER
PATH=/usr/bin
PHP_FCGI_CHILDREN=$PHP_FCGI_CHILDREN
PHP_FCGI_MAX_REQUESTS=$PHP_FCGI_MAX_REQUESTS $PHP_CGI -b $BIND"
ETVAL=0
start() {
    echo -n "Starting PHP FastCGI: "      start-stop-daemon --
quiet --start --background --chuid "$USER" --exec /usr/bin/env --
$PHP_CGI_ARGS
    RETVAL=$?
    echo "$PHP_CGI_NAME."
stop() {
    echo -n "Stopping PHP FastCGI: "      killall -q -w -u $USER
$PHP_CGI
    RETVAL=$?
    echo "$PHP_CGI_NAME."
case "$1" in
    start)
        start
        ;;
    stop)
        stop
        ;;
    restart)
        stop
        start
        ;;
*)
    echo "Usage: php-fastcgi {start|stop|restart}" xit 1
    ;;
esac
exit $RETVAL
```

Изменићемо дозволе над *php-fastcgi* у извршне:

```
sudo chmod +x /etc/init.d/php-fastcgi
```

покренути *nginx*:


```
sudo /etc/init.d/nginx start
```

покренути **fastcgi**:

```
sudo /etc/init.d/php-fastcgi start
```

па:

```
sudo update-rc.d nginx defaults
```

...ЗАТИМ

```
sudo update-rc.d php-fastcgi defaults
```

затим направити **index.php** и убацити *phpinfo()* функцију:

```
sudo nano /home/www/public/index.php
```

index.php би требао изгледати овако:

```
<?php  
echo phpinfo();  
?>
```

Готово!!! сада отворите *browser* и куцајте:

<http://localhost>

Web стране нашег сервера се налазе у **/home/www/public/**

Фото уређивање и графички дизајн на линуксу (4. део):

Векторска графика: *Inkscape*

Аутори: Златан Васовић, Дејан Маглов

У 2. и 3. наставку смо говорили о растерској графици, фотографији, фото-обради *Gimp*-у и *Darktable*-у. Сада отварамо нову област графике - векторска графика и *Inkscape*.

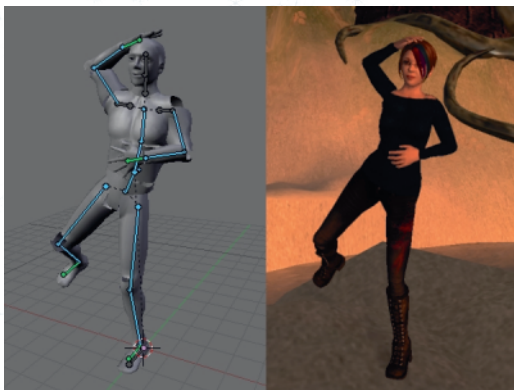
Векторска графика

Растерска графика дефинише сваку тачку слике, док се векторска графика, насупротив томе, ослања на аналитичку геометрију и ствара слике помоћу геометријских примитива. Геометријски примитиви у аналитичкој геометрији су праве, дужи, лукови, кругови, правилни полигони (квадрат, једнакостранични троугао...), елементарни облици (лопта, цилиндар, купа, квадар...). Сви остали облици добијају се комбинацијом ових примитива. Овакав приступ графици омогућава да се на слици дефинишу само врсте примитива и чворне тачке које дефинишу тај примитив. Ове кључне тачке нису дефинисане апсолутним него релативним координатама у односу на првобитну величину слике. Све остале тачке између чворних се добијају применом одговарајуће математичке формуле која описује задати примитив.

Овакав приступ слици омогућава независност слике у односу на формат слике. Слика ће имати једнак квалитет, ма колико је повећавали. Код умањења,

ограничени смо минималним бројем пиксела који још увек задржавају замишљени облик. Осим тога, код мањих графика знатно се смањује величина излазне датотеке јер има много мање тачака које треба дефинисати.

Смањивање излазне датотеке није примарни циљ векторске графике. Неке слике су толико компликоване и са великим бројем примитива да та излазна датотека бива и већа од исте слике у неком од формата растерске графике. Оно што је превасходна предност векторске графике, јесте могућност анимације као и прављења 3D модела.

3D графика, анимација и мешање са растерском графиком

Могућност лаке измене слике помоћу чворова омогућава прављење серије

слика које су добре за анимацију. Математика и савремене 3D графичке картице омогућавају векторској графици цртање 3D модела. Чворови код 3D графике имају дефинисане све 3 координате. Дефинисање положаја камере и светла омогућава дизајнеру да прави и фотореалистичне слике.

Сама вектоска графика није фотореалистична у потпуности али зато векторски програми имају могућност комбиновања са растерском графиком. Примитиви могу да се попуњавају растером (*pattern* - шара, мустра) или материјалом. *Pattern* углавном задржава своје особине и изглед. Материјал доноси своје особине али се мења изглед у зависности од постављених камера и светла у самом програму, што му даје фотореалистичност. Савремени цртани филмови користе ову технологију.

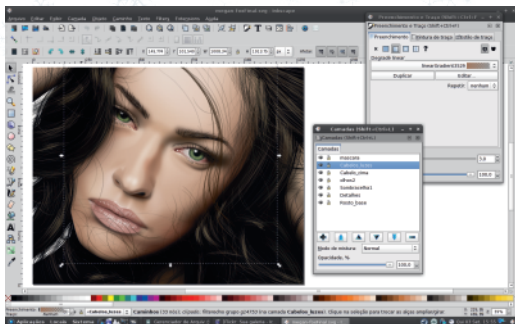
World Wide Web Consortium (W3C) је поставио стандард за векторску графику - *Scalable Vector Graphics (SVG)*. Базиран је на *XML*-у. Увек можете правити и уређивати *SVG* датотеке уз помоћ текст едитора али данас више преовладавају графички едитори (на пример *Inkscape*). Вектори у овом формату имају углавном мало заузеће на диску али некад може бити и огромно, па се зато користи нека од компресованих верзија (на пример *SV-GZ*). Већина прегледача данас има подршку за *SVG* али потпуна имплементација стандарда је ретка. Може се користити и за анимирану графику. Направљена је и верзија *SVG*-а за мобилне телефоне, названа *SVGT (SVG Tiny version)* и може се користити као позадина мобилног телефона. Занимљиво је да је *W3C* направио и један од стандарда за растерску графику - *PNG*.

Штета је што за аватар неког *online* налога не можете ставити *SVG* (ако изузмемо *OpenClipArt.org*). Ово је ипак, разумно јер се путем *SVG*-а кроз *XML* код може убацити малициозни програм.

Слободни програми за векторску графику

Векторска графика се употребљава у разним областима рада. У инжењерству је заступљена у *CAD/CAM* програмима за прецизно цртање у 2D и 3D. О једном таквом програму смо писали још у броју #1 ЛиБРЕ! часописа, *LibreCAD*.

Од програма за уметничку 2D графику најпознатији је *Inkscape*.

Област уметничке 3D векторске графике покрива *Xara Xtreme*.

Врхунац 3D векторске графике од слободних програма је *Blender* који се истовремено користи и за професионалну анимацију.

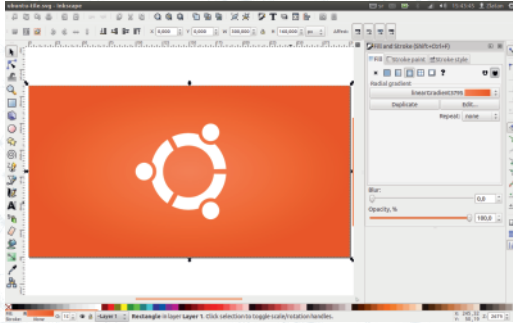
Inkscape

Inkscape је програм за векторско цртање 2D (илустровање). Може се представити као *Adobe Illustrator* (понекад и *CorelDRAW*) у свету слободног

Векторска графика: *Inkscape*

софтвера.

Slika 1: Inkscape 0.48.3.1 r9886

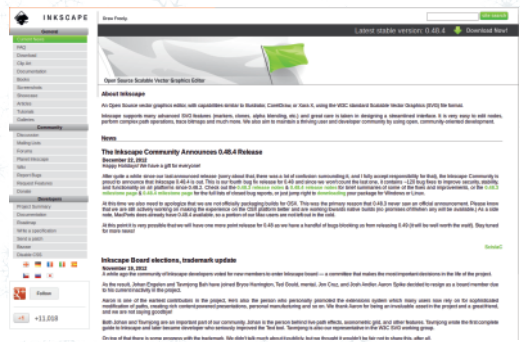
Прва верзија је била **0.35** објављена 2. новембра 2003. када се *Inkscape* појавио као форк *Sodipodi*-ја (<https://sourceforge.net/projects/sodipodi/>). Најновија верзија **0.48.3.1** објављена је 19.2.2012. Занимљиво је да *Inkscape* упркос променама не „прескаче“ велике „бројеве“ приликом објављивања верзија (и даље је у серији *0.x*).

Као подразумевани формат користи *Inkscape* SVG. Важно је знати да треба прво сачувати цртеж у *Inkscape* SVG-у да бисте могли касније да га мењате, па онда по потреби радити *export* у друге формате. У чему је разлика између обичног и *Inkscape* SVG-а? *Inkscape* SVG подржава све опције *Inkscape*-а и самим тим је бољи за рад. Дакле, све ново што буде додато у *Inkscape*, биће „пропраћено“ допуном *Inkscape* SVG-а.

Шта све можете урадити *Inkscape*-ом? Поред класичних опција, у које спадају цртање квадрата, полигона, линија и сличних објеката, *Inkscape* може да одради специјалне операције над објектима које карактеришу већину других графичких векторских програма (удруживање, дељење, одузимање, разли-

ка...). Можемо пробати *XML editor* (*Ctrl* + *Shift* + *X*) и *import* из *Open Clip Art* библиотеке цртежа (*File* > *Import From Open Clip Art Library*). Објекте можемо претварати у мустру (*pattern*) и супротно (*Object* > *Pattern*).

Inkscape је доступан за GNU/Linux дистрибуције, *Windows* и *Mac OSX*.

Преузимање:

- [1] *SourceForge* (*tar.gz* и *tar.bz2*) - <https://sourceforge.net/projects/inkscape/files/inkscape/>
- [2] *Ubuntu Software Center* (*deb*) - <https://apps.ubuntu.com/cat/applications/inkscape/>
- [3] *Inkscape Stable* (*PPA*) - <https://launchpad.net/~inkscape.dev/+archive/stable>

Корисни линкови:

- [1] <http://inkscape.org/>
- [2] <http://www.inkscapeforum.com/>
- [3] <http://openclipart.org/>
- [4] http://wiki.inkscape.org/wiki/index.php/Frequently_asked_questions
- [5] <http://screencasters.heathenx.org/>

Наставиће се...

Inkscape Snow туторијал

Аутор: Златан Васовић

Вероватно сте пожелели да некоме пошаљете честитку за Нову годину и Божићне празнике путем *e-mail*-а, *chat*-а или неког другог начина комуникације. У туторијалу који следи помоћи ћемо да у *Inkscape*-у направите честитку за Нову годину и Божићне празнике.

Покренимо *Inkscape*. У менију *File > Document Properties...* подесимо *Custom size* → *Width*: 600px, *Height*: 600px. Дакле, за ову прилику ћемо направити честитку димензија 600 × 600px.

Почећемо са Снешком Белићем. Прво нам треба 5 кругова (груп, глава, очи и основа носа). Распоред би требао да буде као на слици. Наравно, за цртање кругова се користи алат *Create circles, ellipses and arcs (F5)*. Ради лакшег цртања укључићемо *grid (Shift + #)*. Зум за *grid* 1 је 1:1.

Слика 1: Основа Снешка

Сада додајемо шаргарепу (нос) и лонац. За ово се користи *Draw Bezier curves and straight lines (Ctrl + F6)*. Распоред тачака је као на сликама 2 и 3.

Слика 2: Нос

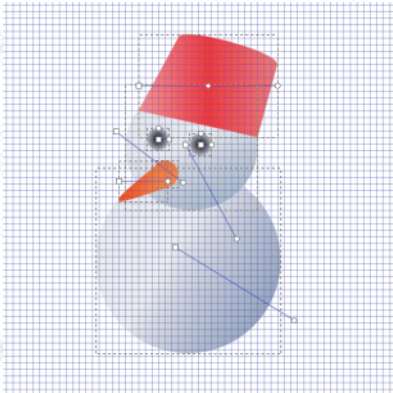
Слика 3: Лонац

Дошли смо до бојења. Отворимо мени *Fill and Stroke (Shift + Ctrl + F)*.

Inkscape Snow туторијал

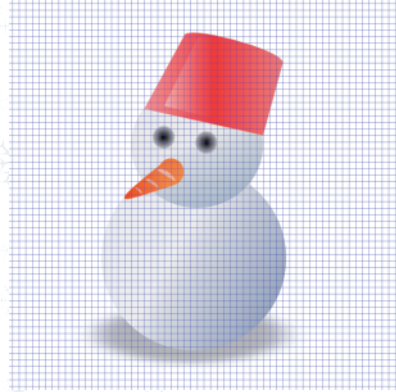
- Лонац → *Linear gradient* - боје: *RGBA ff9d9dff*, *RGBA ff3b3bff* и *RGBA e97777ff*
- Глава → *Linear gradient* - боје: *RGBA f1f1f1ff* и *RGBA 919fb9ff*
- Очи → *Radial gradient* - боје: *RGBA 000000ff* и *RGBA cacacaff*
- Нос (основа - круг и шаргарепа) → *Linear gradient* - боје: *RGBA ff4710ff* и *RGBA ff984eff*
- Труп → *Linear gradient* - боје: *RGBA efefefff* и *RGBA 98acbdf*

Да би се ови објекти међусобно уклапали потребно је подесити неке *gradient*-е. За то треба *Create and edit gradients* (*Ctrl + F1*). Потребно је средити главу, основу носа и труп. На слици 4 можемо видети какве су линије *gradient*-а и изглед Снешка након бојења.

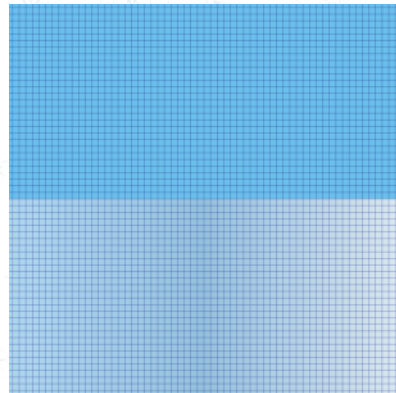
Слика 4: Снешко након бојења и *gradient*-и

Детаље можемо додавати по избору. Овде ћемо пустити да будете креативни и направите још бољег Снешка. Пример онога што се може урадити је слика 5...

Слика 5: Пример „дотераног“ Снешка

Прелазимо на позадину. Склонимо Снешка у страну да не би сметао. Потребно је да нацртамо два једнака правоугаоника тако да попуне целу таблу за цртање (600 × 600px). Први (горњи) треба да буде у *RGBA 84cdffff* боји. Други (доњи) треба да буде „попуњен“ *Linear gradient*-ом кога чине боје *RGBA c4e7ffff*, *RGBA a5cbe3ff* и *RGBA ebf7ffff*. Резултат се може видети на слици 6.

Слика 6: Позадина

Сада поставимо Снешка на позадину. Означимо све објекте и смањимо их као на слици 7. Нацртајмо и правоугаоник

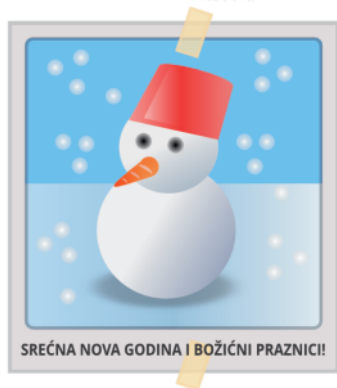

као на слици (*Nolaroid* оквир). Доњи део позадине повећајмо тако да изгледа као на слици. Позадину заоблимо. Део који остаје као „рупа“ се може попунити правоугаоником.

Слика 7: Снежко са оквиром

Дошли смо до последњег корака. Остало је да „детаљишемо“ оквире. Прво додајмо два жута правоугаоника провидности од 76%. Текст се јасно види. Боја текста је *RGBA 3d3d3dff* а фонт је *Open Sans* (<http://www.fontsquirrel.com/fonts/open-sans>). Можемо додати и снег. Остало препуштамо машини! Будите креативни!

Слика 8: Честитка!

Коначан резултат у *SVG* формату можете преузети са

<http://img.zdroidblog.info/images/%C4%8Destitka.svg>

или са

<http://openclipart.org/detail/173798/%C4%8Cestitka-by-zdroid-173798>.

Срећна Нова година и Божићни празници!

Web дизајн: GRID

Аутор: Милутин Гавриловић

Grid, најједноставније речено, представља попречне и уздужне колоне или мноштво хоризонталних и вертикалних линија које омогућавају лакше дизајнирање *web* странице. Одредићемо у овом примеру 20 колона ширине 50 пиксела и сложићемо их у класе каскадних стилова а онда ћемо позивати класе типа - две колоне или три колоне... На тај начин омогућавамо симетричност или баланс *web* страница уколико желимо испоштовати стандарде разних *web* читача. Grid може бити одличан при коришћењу *css3 media query*-ја. То су *css* упити који одређују који ће се стил користити при различитим величинама *browser*-а. Све што требамо урадити је добра дефиниција *grid*-а и онда само класама које смо поменули позивамо број колона и слажемо их у *web* страну. У *css* коду испод се налази део задужен за *grid*. Пробаћемо до 1000px, мада за овакав пример потребно је 800px или 16 колона... остатак оставите за „веће екране“ и Ваше потребе.

```
.holder { position: relative;
width: 800px; margin: 0 auto;
padding: 0; margin-top: 10px; }
.holder .kol {float: left;
display: inline;}
.holder .jedna.kol {width: 50px;}
.holder .dve.kol {width: 100px;}
.holder .tri.kol {width: 150px;}
.holder .cetiri.kol {width:
200px;}
.holder .pet.kol {width: 250px;}
```

```
.holder .sest.kol {width: 300px;}
.holder .sedam.kol {width: 350px;
}
.holder .osam.kol {width: 400px; }
.holder .devet.kol {width: 450px;}
.holder .deset.kol {width: 500px;}
.holder .jedanest.kol {width:
550px;}
.holder .dvanest.kol {width:
600px;}
.holder .trinest.kol {width:
650px;}
.holder .cetrnest.kol {width:
700px;}
.holder .petnest.kol {width:
750px; }
.holder .sesnest.kol {width:
800px; }
.holder .sedamnest.kol {width:
850px; }
.holder .osamnest.kol {width:
900px; }
.holder .devetnest.kol {width:
950px; }
.holder .dvadeset.kol {width:
1000px; }
#desno {float: right; text-align:
right; margin-bottom: 2%;}
```

Сада нам је потребно да *grid* дефинишемо кроз *markup (html)*...

Употреба:

```
<div class="osam kol">
  <h2><a
href="#">/linkovi</a></h2>
  <a href="http://link1.tld">
link1</a>
  <a href="http://link2.tld">
link2</a>
  <a href="http://link3.tld">
link3</a>
  <a href="http://link4.tld">
link4</a>
</div>
```

```
<div class="osam kol" id="desno">
  <h2><a href="#">/tekst</a></h2>
  <p>ovde ide neki tekst.</p>
</div>
<div class="osam kol" id="desno">
  <h2><a href="#">/drugi
  tekst</a></h2>
  <p>ovde ide neki drugi
  tekst.</p>
</div>
```

Добићемо, ако је све у реду, овакав резултат у *browser*-у:

Слика 1

Е сада, ако хоћемо 16 колона, то јест целу ширину, односно 800px, онда ћемо употребити 16 колона.

Употреба:

```
<div class="sesnaest kol">
  <h2><a href="#" class="button">/licenca :: engine-
  up</a></h2>
  <p>Ovaj projekat je nezvanično
  objavljen pod licencom otvorenog
  koda.<br />
  Tačnije licenca je definisana
  sloganom <b>Radi šta 'oćeš</b>
  i izvorni kod je dostupan za
```

```
potpuno slobodno modifikovanje i
redistribuiranje. Licenca ne po-
drazumeva da morate ostaviti
bilo kakav trag da koristite
upravo ENGINE-UP, ali ako ste
dobre volje stavite link u nekom
malom kutku vašeg sajta. Licenca
je podložna izmenama tipa dopune
ali sam koncept licence je traj-
no nepromenljiv.</p> </div>
```

Ако је све у реду, добићемо овакав резултат у *browser*-у:

Слика 2

Надам се да сте разумели, једна колона је 50px, две су 100px, три 150px... шеснаест су 800px... Принцип рада *grid*-а је да се употреби број неопходних колона за форматирање садржаја. Уколико није све најјасније, одличан *UI framework* заснован на *grid*-у је *SKELETON UI Framework* (<http://www.getskeleton.com/>). Толико за сада о *grid*-у.

Firefox OS

Аутор: Златан Васовић

Вероватно сте до сада пожелели да се појави неки „хакабилни“ мобилни ОС. Андроид, ипак, не можемо сврстати у ту категорију, јер нема целог *source*-а. Пројекти ове врсте се развијају. Један од њих је и *Mozilla*-ин *Firefox OS*.

Можда сте се и запитали када је нешто „хакабилно“? Нешто је хакабилно када га можете потпуно мењати или потпуно управљати њиме. У случају програма, хакабилно је све из широке палете слободног софтвера. У случају хардвера, то је уређај који покреће слободни софтвер, то јест, када њиме можете потпуно управљати.

Шта је заправо *Firefox OS*? *Firefox OS* је оперативни систем за мобилне уређаје написан у *HTML*-у 5. Представљен је ове године на *MWC*-у (*Mobile World Congress*-у) под именом *Boot to Gecko* (скраћено *b2g*) које је истовремено и развојни назив за *Firefox OS*. *Gecko* је „слојевити *engine*“ коришћен у већини *Mozilla*-иних програма. За више информација → [http://en.wikipedia.org/wiki/Gecko_\(layout_engine\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Gecko_(layout_engine)). Одатле је назив јасан *Boot* ка *Gecko*-у...

Појавиле су се гласине да ће први телефон са овим ОС-ом произвести кинеска компанија специјализована за телекомуникацију *ZTE*.

Слика 1: Закључан екран на *Firefox OS*-у

Почетни екрани

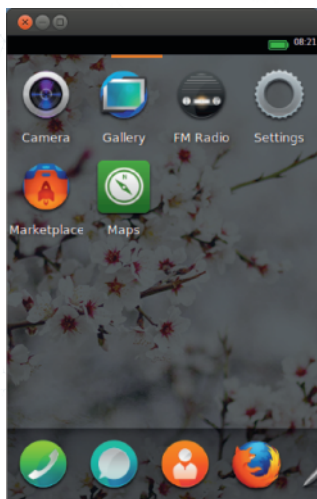
На овом ОС-у постоји више почетних екрана. Њихов број зависи од броја програма.

Почетни екран, који ће се појавити након откључавања, празан је и на њему можете видети само позадину са четири иконице при дну екрана. Екран који се налази лево, служи за претрагу богатог извора вести. На почетним екранима десно од „празног“, налазе се пречице ка програмима.

Слика 2: Почетни екран Firefox OS-a

UI

Слика 3: Иконице на Firefox OS-у

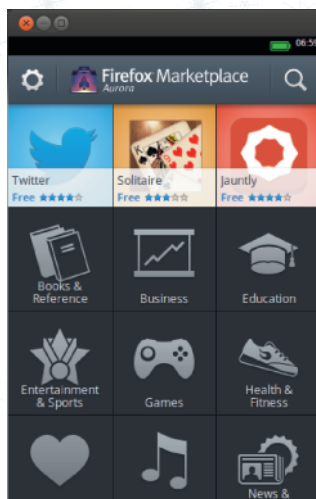
Кориснички интерфејс (UI) овог ОС-а је за похвалу. Он садржи најбоље елементе Андроида и iOS-а. UI Firefox OS-а назива се *gaia*.

Иконице за програме су углавном округле, по сличном принципу као на iOS-у, где су у облику заобљених квадрата. За обавештења су коришћене иконице у новом стилу који нисте могли видети ни на једном мобилном ОС-у до сад.

На неким Mozilla-иним *screenshot*-овима се примећују неке измене у UI-у које, изгледа, још нису доступне јавности.

Програми

Основни пакет програма је богат и садржи квалитетне алате. Међу програмима можете наћи и FM радио, музички плејер, алате за програмере, „buster“-е (појачиваче) радне и графичке меморије, „Marketplace“... Приметили смо и *bug* који се појављује у играма. Вероватно ћете запазити да је приказ преувеличан и да гледате само део садржаја који је требао бити приказан. Надамо се да ће овај проблем у скоро бити решен.

Слика 4: Marketplace

Firefox OS

Горе поменути *Markteplace* је продавница програма. Избор програма је средњи али није лош, с обзиром на то да је овај ОС још у развоју. Постоји и *Dev Markteplace* за *Firefox OS* програмере. Ту се могу наћи развојне (пробне) верзије програма који су, углавном, нестабилни.

Инсталација

Уколико сте се заинтересовали за *Firefox OS*, можете га инсталирати на два начина:

1) *git*:

НАПОМЕНА: Ова метода захтева да имате инсталиран *git*.

- Преузмите последњу верзију *b2g*-а са адресе <http://ftp.mozilla.org/pub/mozilla.org/b2g/nightly/latest-mozilla-central/>.
- Распакујте преузету архивску датотеку да бисте добили *b2g* фолдер (директоријум).
- Унесите следеће команде да бисте инсталирали *Gaia*-у и направили нов профил:

```
git clone
git://github.com/mozilla-b2g/gaia
make -C gaia profile
```

За покретање *Firefox OS*-а унесите команду:

```
/путања/до/Вашег/b2g/фолдера/b2g
-profile gaia/profile
```

2) *Firefox OS Emulator* за *Firefox*:

- Преузмите додатак за *Firefox* са адресе <http://people.mozilla.com/~myk/r2d2b2g/>.

- Након инсталације, појавиће Вам се *Dashboard* овог емулятора. Са „*stopped*“ пребаците на „*running*“ и покренули сте *Firefox OS*!

Закључак

Firefox OS је упркос пробној фази испунио наша очекивања. *UI* је добар, с тим је и наш *User Experience* добар. Заслужује све препоруке. Шта друго рећи него чекајте прве паметне телефоне са овим оперативним системом!

Званична презентација →

<http://www.mozilla.org/en-US/firefoxos/>

mozilla

*Срећну Нову годину и новогодишње
празнике жели Вам Mozilla!*

Просечна радна недеља једног систем администратора

Шта спада у опис посла и како изгледа просечна радна недеља једног систем администратора?! Завирите овде...

Понедељак

9:05 Долазак на посао. Кафа. Читање новина.

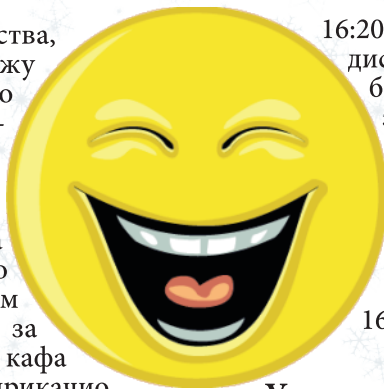
9:20 Звали су из књиговодства, кажу да не могу да се повежу на сервер *Accounting*. Дао сам им стандардан одговор бр. 112: „Хмм, али код мене то ради“. Брљао сам још мало а онда сам им саветовао да пробају да рестартују и да се поново улогују. У међувремену сам са *UPS*-а откачио апарат за кување кафе (ионако је кафа при крају) и поново сам прикачио кабал сервера *Accounting*. Неколико тренутака касније поново су звали из књиговодства и рекли да је све у реду. Ништа лепше од задовољног корисника.

10:20 Она крава из маркетинга се жалила да јој не ради модем. Промумлао сам да ћу је пребацити нашем стручњаку за комуникације и пребацио сам везу код домара. Ова модерна телефонска опрема стварно штеди много посла!

10:50 Шеф је свратио код мене, као,

множе се притужбе на квалитет корисничке подршке. Питао сам ко се жали. Јасно, маркетинг. Шеф је рекао да ће то решити, обавестио ме да неће бити ту остатак дана и отишао да игра тенис.

11:05 Тај понедељак ме увек докусири. Написао сам у књигу „Одлазак због куповине дискета“ и побегао у град.

16:20 Повратак из „куповине дискета“. Погледао сам на бројач порука, био је празан. Изгледа да је узрок томе то што нисам ни укључио секретарицу. Поправио сам то и допунио напомене у дневнику.

16:25 Одлазак кући.

Уторак

9:10 Опет је код мене навратио шеф и опет је хтео да пренесе жалбе оне краве из маркетинга. Показао сам му нови *screensaver Hot Amanda*, који сам прошле недеље пренео са интернета. Шефу се веома свидео, хтео је копију, па сам му дао дискету и питао га како ће решити жалбе. Одговорио је да ће вероватно запослити још једног радника, јер ја не могу све да стигнем сам.

9:50 Стигао сам до осмог нивоа у *DO-OM*-у.

10:25 Звао је стручни саветник заменика директора производње. Хтео је да зна како се у *Excel*-у цртају графици. Рекао сам му да за тако специјалне захтеве имамо стручног саветника и пребацио сам везу код домара. Добро је што имамо те модерне телефоне.

11:00 Дошао је домар. Рекао је да га стално зову неки људи и питају га чудне ствари. Рекао сам му да ћу га подучити ако уместо мене седне поред телефона на сат времена. Пристао је.

11:05 Одлазак на ручак.

14:00 Повратак са ручка. Домар је поштено седео поред телефона. Рекао је да је телефон стално звонио и да је све позиве прослеђивао у бифе. Тај момак је стварно добар!

14:10 Почео сам да подучавам домара (зове се Пера) *DOOM*-у. Био је добар ученик и већ након неколико сати ме је начисто збрисао. Наслутио сам да овај момак има будућност.

16:00 Пери се завршила смена, па смо завршили и са школом *DOOM*-а. Мени је остало још сат времена. Размишљао сам шта да радим и сетио сам се сервера *Accounting* од јуче. Неколико пута сам испробао главни прекидач, да проверим да ли ради. Прекидач је радио без проблема; ствари су биле лошије што се тиче *UPS*-а и сервера.

16:30 Одлазак са посла.

Среда

8:30 Шеф је одржао обећање и довео новог човека за техничку подршку. Некакав Милан. Показао сам му историју са сервером, *switch* и поставио

му рачунар на сто. Мало се бунио јер добио је само *XT* али уверио сам га да му је за *Windows* сасвим довољан црно-бели екран.

9:00 Миланов рачунар је управо завршио *boot* секвенцу. Милан је одмах почео да се интересује како да се прикачи на мрежу, зато сам му отворио корисничко име. Минималну дужину лозинке сам подесио на 64 знака, нека и дечко мало ужива.

9:15 Звали су из књиговодства јер им је потребно корисничко име за неку нову радницу. Одговорио сам да ми је за то потребан специјални формулар који треба да потпишу шеф одељења, сви остали руководиоци, магационер и директор. Мало су се чудили али су престали чим сам им спустио слушалицу.

Прича

10:05 Звала је некаква Мира из књиговодства, као треба јој лозинка за мрежу. По гласу ми се чинило да има између деветнаест и двадесет; питао сам је за име, презиме, датум рођења, брачно стање, адресу и телефон. Претпоставка је била тачна - деветнаест, неудата. Зато сам јој рекао да ћу јој лозинку испоручити увече, лично, на кућну адресу.

11:05 Милан је коначно „потерао“ свог ХТ-а и почео да ради. Послао сам га по цигарете, само нека се млађи учи.

11:20 Милан је донео цигарете. Показао сам му упутство за систем AS 400 и рекао му да седне поред телефона, нека искуси и практичан рад. Онда сам отишао на ручак.

16:00 Повратак са ручка. Милан је очигледно доживео нервни слом - три сата је покушавао да покрене сервер Accounting. Исповао сам га и послао по нове цигарете. Онда сам поново прикачио Ethernet кабл на сервер. Слика на телевизору се због тога мало покварила али посао, на крају крајева, има предност.

16:10 Секретарица из персоналног је питала како се укључује контрола правописа. Саветовао сам јој пречицу са тастатуре Ctrl-Alt-Del. Захвалила се и спустила слушалицу.

16:30 Ухватио сам Милана како у WC-у чита мале огласе са понудама за посао.

Помислио сам како је дан у потпуности успео и отишао кући.

Четвртак

8:30 Опет се појавио шеф (зар ће сад свако јутро да долази овамо, па да не стигнем ни новине да прочитам) али је на срећу донео добре вести - Милан је јавио да више неће доћи на посао. Рекао сам да је чињеница да је данас тешко наћи човека који нешто вреди. Мислим, стварно! Да делим ово топло месташце са још неким?!

8:55 Звао је неко из логистике, каже да не може да добије YU фонтове. Питао сам га какав чип има на графичкој картици и, наравно, није знао. Одбрусио сам му да прво сазна основне информације о свом рачунару, па тек онда да ме поново зове.

9:15 Опет је звао онај из логистике. Сазнао је да чипови на видео картици немају никакве везе са фонтовима. Одговорио сам му да нисам ни питао за видео картицу, већ за графичку. Извинио се, рекао је да ће то сазнати и спустио слушалицу.

9:30 Звали су из економског, да им се на фактурама уместо квачица на словима појављују акценти. Био је то већ други случај са фонтовима тог дана, па сам им обећао да ћу нешто урадити по том питању. После кратког размишљања одлучио сам да централно променим све шаблоне докумената. Поставио сам бела слова на белој позадини; сигурности ради променио сам стандардни фонт на Wingdings.

10:00 Усред деветог нивоа DOOM-а навратио је Пера, па смо заједно играли DOOM преко мреже и умлатили неког

морона из другог одељења. Притом смо му написали шта све мислимо о његовој глупости.

12:00 Пера ме питао да ли бих с њим на ручак. Помислио сам колико ме још дебилних питања око фонтова очекује и отишли смо. После се нисам ни враћао на посао.

Петак

9:00 Долазак на посао. Читање новина.

9:25 Неки несрећник из планског је звао јер је заборавио лозинку, па је тражио савет. Саветовао сам му да искористи специјалну процедуру за обнову лозинке - *FDISK*. Захвалио се и спустио слушалицу. О Боже, зар и такви људи имају право гласа?

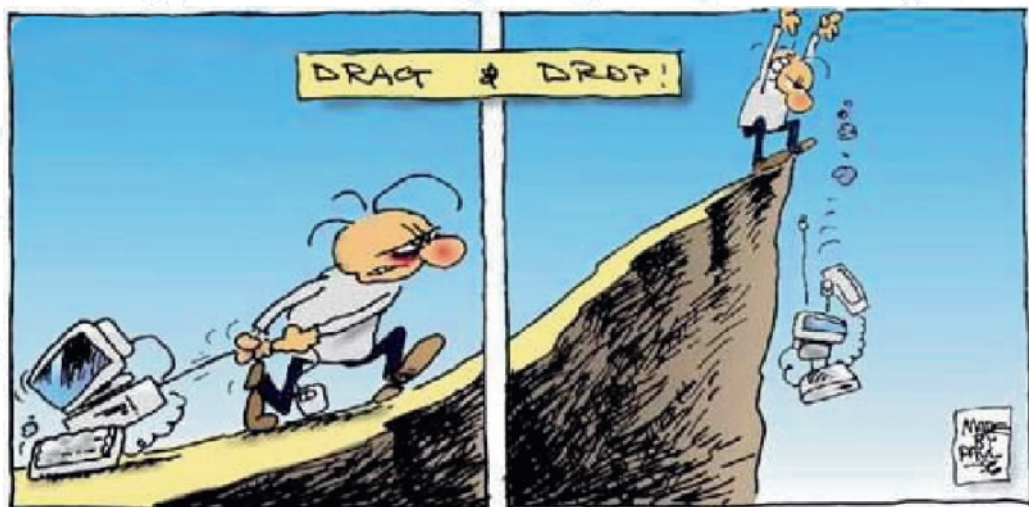
9:35 Опет је звао онај из планског. Проблем са лозинком је био решен, али се појавио нови - после *bootovanja* систем му је јављао *Error accessing Drive 0*. Рекао сам му да је то проблем уређаја и да му треба нови рачунар.

10:15 Малер: онај несрећник што смо га јуче сатрли у *DOOM*-у на шестом нивоу био је шеф. Улетео је код мене у канцеларију бесан као рис и није реаговао ни на мој нови *screensaver Obsession*. Од понедељка имам шут-карту.

10:00 Радим оно што је радио Милан, то јест читам огласе са понудом за запошлење и јављам се на неколико одабраних. У паузама између телефонирања дотерујем макрое, додајем наредбу *DeleteDocument*. Без добре системске подршке ниједна фирма неће бити успешна.

11:15 Нашао сам ново радно место. То је у ствари потпуно иста функција коју сам имао овде и то у софтверској фирми која је прошле године на тржиште пустила нови оперативни систем. На опроштају пуштам у мрежу црва, мењам распоред локала на телефонској централи, поништавам све шифре за улазак у зграду и пакујем шољу за кафу.

14:35 Довиђења!

Конкурс за нове сараднике волонтере

Услед повећаног обима посла, **ЛиБРЕ!** часопис је у потрази за новим сарадницима. Тражимо одговорне људе који су спремни да помогну пројекат и да преузете обавезе заврше квалитетно и на време.

Придружите нам се!

Потребни су нам:

Аутори

Услови: познавање

- слободног софтвера из било које области,
- хардвера који покреће слободан софтвер,
- филозофије слободног софтвера и
- спремност сарадника да редовно (једном месечно) или повремено (кад има времена или инспирације) пише чланке за наш часопис

Људи за маркетинг

Услови:

- Одговорност
- Добра воља
- склоност ка тимском раду
- Познавање социјалних мрежа, форума (начина функционисања), је предност

Идеални кандидати су они који „висле“ на друштвеним мрежама а воле слободан софтвер и имају вољу да поред својих личних постова мало постављају и постовете ЛиБРЕ! часописа.

Лектори

Услови:

- Одговорност
- Добра воља
- Склоност ка тимском раду
- Добро познавање номативистике српског језика

Ова позиција је веома одговорна и грешке се одражавају на коначни изглед часописа. С обзиром да је приоритет за аутора да познаје област о којој пише али не и нормативистика српског језика, аутори доста греше, задатак је да лектори то исправе.

Дизајнери

Услови:

Немамо специјалне услове за дизајнера. Идеално би било да је школован дизајнер али је ипак најбитније да има смисла за лепо и да може брзо да реагује на захтев графике или маркетинга.

Главни задатак дизајнера је дотеривање изгледа часописа (ПДФ-а и eПУБ-а), дизајн насловне стране (за сваки број) и по потреби дизајн рекламног материјала.

Графичари

Услови:

- познавање основа HTML и CSS-a
- познавање прелома у Scribus-y
- познавање основа GIMP-a
- познавање основа Inkscape-a
- познавање основа Sigil-a

Задатак графике је да произведе коначни PDF и ePUB часописа. Кандидат не мора да испуни све наведене услове, битно је да има вољу за учењем и да има времена за овај пројекат.

Напомена: Сви кандидати своју пријаву треба да шаљу на libre@lugons.org у форми:

- Име и презиме или nick
- Намера: (редовни или повремени сарадник)
- Област коју познаје
- позицију за коју се пријављује
- контакт mail адреса

CV није потребан

Све кандидате ћемо контактирати и договорити ћемо будућу сарадњу.

Časopis o slobodnom softveru

Линог тим вам жели срећну Нову годину !

*Srećnu Novu godinu
i Božićne praznike
želi vam
Slackware Srbija*

**Slackware
Srbija**

